POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Opracowanie:

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BYTOWIE

BYTÓW 2023 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp……..…….……..3

II. Zadania powiatu z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ……6

III. Analiza rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu bytowskiego ……..10

III.1. Rodzinna piecza zastępcza ……...12

III.2. Instytucjonalna piecza zastępcza ……..…27

III.3.Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej ……33

III.4. Wsparcie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo – wychowawczych, a także dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami……..40

IV. Diagnoza sytuacji opiekuńczej na terenie powiatu bytowskiego ……..……..46

V. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2024 – 2026 ……...56

VI. Cele i kierunki działania powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026 …….……...57

VII. Infrastruktura powiatu bytowskiego w zakresie pomocy rodzinie ……..…....77

VIII. Źródła finansowania programu ……...78

IX. Odbiorcy programu ……..……..….....78

X. Realizatorzy programu …….……...79

XI. Monitoring ewaluacja programu ……...……..……79

XII. Zakończenie …….……80

I. WSTĘP

System pieczy zastępczej w Polsce stanowi zbiór spójnych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej.

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 w/w ustawy system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, a organizowanie pieczy zastępczej należy do powiatu. Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej wykonuje starosta za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zarządzeniem Nr 60/2011 Starosty Bytowskiego z dnia 19 października 2011r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie bytowskim.

Art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. Pierwszy taki program opracowany dla Powiatu Bytowskiego obowiązywał na lata 2015-2017, drugi na lata 2018-2020, kolejny na lata 2021-2023. W związku z upływem okresu obejmowania zachodzi konieczność opracowania kolejnego Programu, który jest kontynuacją dotychczas realizowanego. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej na lata 2024-2026 w dalszej części zwany „Programem" został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie we współpracy z innymi podmiotami działającymi w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie Bytowskim. Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej

funkcjonującej na terenie powiatu bytowskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Do opracowania niniejszego dokumentu wykorzystano: sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, dane z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdania i informacje własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie oraz informacje przygotowane przez gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Bytowskiego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023, którego monitoring co roku dokonywany jest w sprawozdaniach z działalności PCPR w Bytowie i efektów pracy. Przedstawiony program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu dotychczasowych działań, ustaleniu priorytetów po 3 latach trwania poprzedniego programu, zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie bytowskim, a także ustala limit rodzin zastępczych zawodowych na kolejne 3 lata.

Podstawa prawna

Działania uwzględnione w niniejszym Programie podejmowane i realizowane są w oparciu o:

1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej;
2) Konwencję o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku;
3) Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
4) Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
5) Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
6) Ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
7) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
8) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej;
9) Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bytowskiego na lata 2021 – 2027.

Nadrzędnym aktem prawa Rzeczpospolitej Polskiej jest Konstytucja, która w art. 48 wskazuje prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi

przekonaniami z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, a także wolności jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej mają obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Regulacje dotyczące opieki i wychowania dziecka poza rodziną biologiczną zawarte są w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej.

II. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zwierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniając założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
3. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.
4. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.
5. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych.
6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
7. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa.
8. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
9. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.
10. Wprowadzenie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizowanie i usuwanie.

11. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej albo rodzinnym domu dziecka.

12. Finansowanie:

1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

13. Sporządzanie zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie do dnia 31 stycznia danego roku- za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku, do dnia 31 lipca danego roku- za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku.

14. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie na mocy Zarządzenia Nr 60/2011 Starosty Bytowskiego z dnia 19 października 2011 r.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim, zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;

- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;
- wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

III. ANALIZA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO NA TERENIE POWIATU BYTOWSKIEGO

Każde dziecko ma prawo do życia i rozwoju w swojej rodzinie. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania. Najlepszym rozwiązaniem jest wówczas umieszczenie dziecka w rodzinnej, a przy braku możliwości w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza zastępcza zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
2) przygotowanie dziecka do:
   a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
   b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
   c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje najczęściej na podstawie orzeczenia sądu. Zgodnie z art. 35 ust. 2 w/w ustawy, w przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka, z zastrzeżeniem art. 54 ust. 3d i art. 60 ust. 5. O zawartej umowie starosta niezwłocznie zawiadamia sąd. Ponadto, zgodnie z art. 58 w/w ustawy rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, a także na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a

ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, czyli w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

W Polsce piecza zastępcza sprawowana jest w dwóch podstawowych formach:

- rodzinnej pieczy zastępczej,
- instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem stosowaną w sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe (w tym rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), a także rodzinne domy dziecka.

Rodzice zastępczy oraz prowadzący rodzinny dom dziecka traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej. Zapewniają dziecku dostęp do przysługujących mu świadczeń zdrowotnych, kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, a także zapewniają rozwój zainteresowań i uzdolnień. Zaspokajają dziecku jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne. Rodzice zastępczy mają za zadanie zagwarantowanie dziecku ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego prywatne życie, umożliwianie swoim podopiecznym kontaktu z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowił inaczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do osiągnięcia pełnoletniości, a następnie w przypadku podjęcia dalszego kształcenia może przebywać w dotychczasowej formie pieczy do ukończenia 25 roku życia.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza zobowiązana jest zapewnić dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokojenie jego niezbędnych potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych. Zadaniem placówki jest realizowanie przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku, podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny, a także umożliwianie kontaktu dziecka z rodzicami i osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej. Placówka zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do

jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje podopiecznego działaniami terapeutycznymi, zapewnia mu korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Zaspokojenie wyżej wymienionych potrzeb placówka realizuje na poziomie obowiązującego standardu opieki i wychowania.

Skierowanie dziecka pozbawionego opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo - wychowawczej, następuje w przypadku gdy brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno – terapeutycznego umieszcza się dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Można w niej umieścić również dziecko poniżej 10 roku życia ale tylko w przypadku, gdy w placówce umieszczona jest jego matka lub ojciec, przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Pobyt dziecka w placówce winien mieć charakter przejściowy do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej albo ustanowienia dla niego rodziny zastępczej lub adopcyjnej. Wychowanek umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej może w niej przebywać do uzyskania pełnoletności, a po jej ukończeniu, na zasadach dotychczasowych, do czasu zakończenia szkoły, w której rozpoczął naukę przed osiągnięciem pełnoletniości.

III. 1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Dziecku pozostawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Stanowiąc bliskie dziecku środowisko, pozwala nawiązać nowe, a czasem jedyne więzi emocjonalne, a tym samym zapobiec negatywnym dla rozwoju dziecka skutkom sieroctwa. Zadaniem rodzinnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, bądź do momentu przysposobienia lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno przede wszystkim zapewniać dziecku możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych w sytuacji gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zaspokoić. Piecza zastępcza powinna: przygotować dziecko do odpowiedzialnego i samodzielnego życia oraz pokonywania trudności życiowych; wpajać prawidłowe normy funkcjonowania w społeczeństwie; podtrzymywać kontakty

z rodziną i rówieśnikami. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej powinni mieć świadomość czasowości opieki nad dzieckiem oraz brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziną zastępczą może zostać małżeństwo lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Osoby, które pełnią funkcję rodziny zastępczej powinny dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej; mieć pełnię władzy rodzicielskiej; wypełniać obowiązek alimentacyjny (w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego), mieć pełną zdolność do czynności prawnych; nie figurować w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym; być zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co należy potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem lekarskim i pozytywną oceną predyspozycji i motywacji sporządzoną przez psychologa. Rodzice zastępczy powinni zapewnić dziecku odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:

a) rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,

b) właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,

c) wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

Rodziny spokrewnione - opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka, będący wstępnym (dziadkowie, pradziadkowie) lub rodzeństwo.

Rodziny niezawodowe - tworzone są przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi.

Rodziny zawodowe (w tym rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne) tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinne domy dziecka – tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka zgodnie z obowiązującymi przepisami, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

a) **899 zł.** miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
b) **1.361 zł**. miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Ponadto, rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka przysługuje także wynagrodzenie.

Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek mogą być wspierane przez rodziny pomocowe, które sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego nie sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu RDD na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota **274 zł.** miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

W celu nakreślenia kierunku działań mających na celu rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2022 poniżej dokonano analizy obszaru rodzinnej pieczy zastępczej.

W powiecie bytowskim w latach 2021 – 2022 ogólna liczba rodzin zastępczych kształtowała się na podobnym poziomie. W 2021 r. funkcjonowały 102 rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, w 2022 r. ich liczba spadła do 100 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Najliczniejszą grupę wśród wszystkich rodzin zastępczych stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione. W perspektywie omawianych dwóch lat, liczba tych rodzin kształtowała się na zbliżonym poziomie i wynosiła w 2021 r. – 60, w 2022 r. – 61 rodziny. Kolejną grupę pod względem liczebności stanowiły rodziny zastępcze niezawodowe, których liczba w latach 2021-2022 nieznacznie spadła (w roku 2021 funkcjonowało 27 rodzin niezawodowych, a w 2022r. - 24). W omawianym okresie liczba rodzin zastępczych zawodowych była zmienna i tak w roku 2021 wynosiła 11, natomiast w roku 2022r. spadła do 9 rodzin. W latach 2021 – 2022 zmieniła się również liczba rodzinnych domów dziecka, w roku 2021 wynosiła 4, natomiast w roku 2022r wzrosła

i liczyła 6 rodzinnych domów dziecka. W roku 2022, dwie rodziny zastępcze: jedna rodzina zastępcza zawodowa i jedna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna, ukończyły szkolenie na prowadzenie rodzinnego domu dziecka i przekształciły się w rodzinny dom dziecka. Poniższa tabela przedstawia dane dot. liczby rodzin zastępczych w latach 2021-2022.

Tabela 1.
Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka w powiecie bytowskim w latach 2021 – 2022.

Rodzaj pieczy zastępczej	2021		2022	
	L	%	L	%
Spokrewnione	60	58,82	61	61
Niezawodowe	27	26,47	24	24
Zawodowe	5	4,90	4	4
Zawodowe specjalistyczne	4	3,92	3	3
Pogotowie rodzinne	2	1,96	2	2
Rodzinne Domy Dziecka	4	3,93	6	6
OGÓŁEM	**102**	**100**	**100**	**100**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 1.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 1

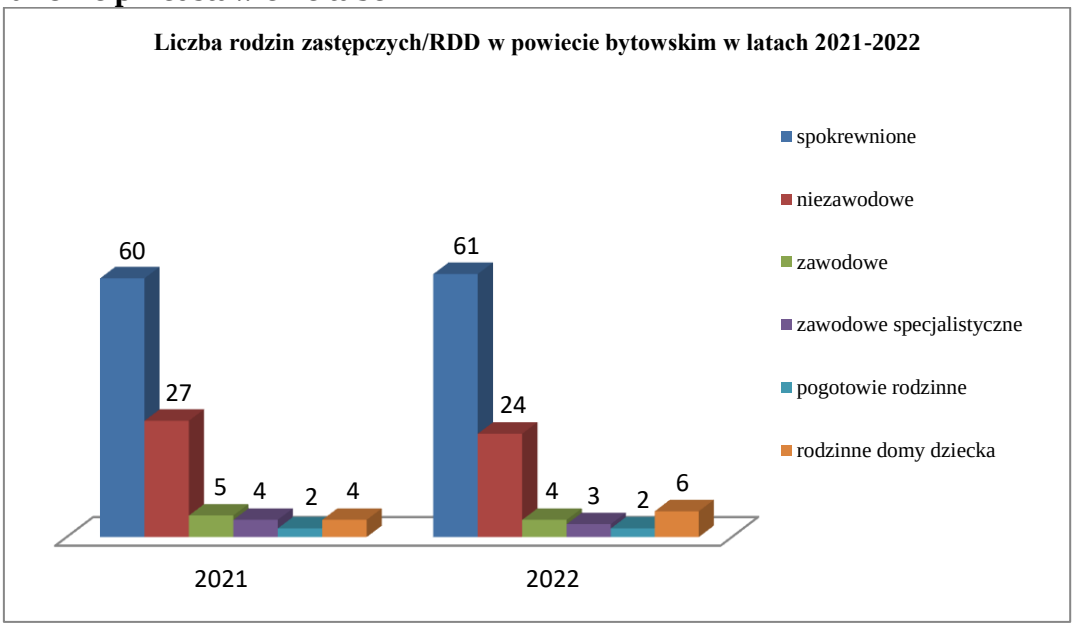

Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w 2021 r. wynosiła ogółem 203, w roku kolejnym 205. Najwięcej wychowanków przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Ich ilość kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła w roku 2021 – 75 osób, w 2022 r. – 77 osób. Największy wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2021-2022 dotyczy rodzinnych domów dziecka.

Tabela 2.
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w powiecie bytowskim w latach 2021 – 2022.

Rodzaj pieczy zastępczej	2021		2022	
	L	%	L	%
Rodziny spokrewnione	75	36,95	77	37,56
Rodziny niezawodowe	41	20,20	41	20
Rodziny zawodowe	24	11,82	18	8,78
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	11	5,41	7	3,41
Pogotowie rodzinne	15	7,39	12	5,85
Rodzinne Domy Dziecka	37	18,23	50	24,4
OGÓŁEM	**203**	**100**	**205**	**100**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 2.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 2.

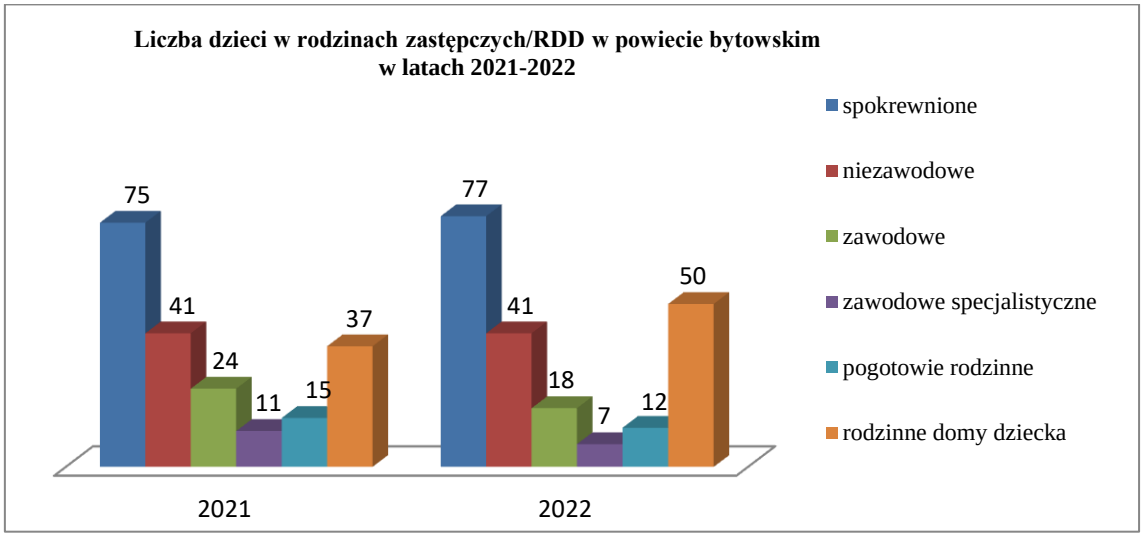

Podsumowując powyższe, należy stwierdzić, iż w latach 2021-2022 nieznacznie wzrosła liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Zauważalna jest tendencja rosnąca dotycząca umieszczeń dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz rodzinnych domach dziecka, co wskazuje na niekorzystne prognozy na kolejne lata. Jednakże, system pieczy zastępczej w powiecie bytowskim, w latach 2021-2022 funkcjonował w należyty sposób, ponieważ pomimo umieszczeń małoletnich dzieci, dla których wydawane są sądowne postanowienia dot. umieszczenia w pieczy zastępczej zawsze były kierowane do pieczy. Tym samym, wszystkie postanowienia sądów w latach 2021-2022 zawsze zostały wykonane.

Zdecydowanie najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych, bo aż 41 w roku 2021 i 43 w roku 2022 miało pod opieką jedno dziecko umieszczone w pieczy zastępczej. Znacznie mniej tego typu rodzin zajmowało się 2 dzieci (7 rodzin w 2021 r., 5 w roku 2022).

Podobną tendencję zaobserwować można w przypadku rodzin zastępczych niezawodowych. Najwięcej z nich zajmowało się jednym dzieckiem (po 10 rodzin w roku 2021 i 2022). Liczba rodzin niezawodowych zajmujących się 2 dzieci była niższa i wynosiła 9 rodzin w 2021 r. oraz 8 rodzin w 2022 r. Wśród rodzin niezawodowych trójką dzieci zajmowały się 2 rodziny w 2021 r. oraz 1 w kolejnym roku. Czworgiem lub większą liczbą dzieci w latach 2021 – 2022 nie zajmowała się żadna rodzina.

W rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych w latach 2021 - 2022 jednym dzieckiem zajmowały się po 2 rodziny. Dwójką dzieci w omawianym okresie, nie zajmowała się żadna rodzina zastępcza specjalistyczna, natomiast trojgiem dzieci w omawianej perspektywie w roku 2021r. zajmowała się jedna rodzina natomiast w roku 2022r - żadna rodzina. Czwórką i więcej dziećmi zajmowała się jedna rodzina, zarówno w roku 2021 jak i w 2022r. (po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych oraz pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej).

W latach 2021-2022 najwięcej było rodzin zastępczych zawodowych, które sprawowały opiekę nad 1 dzieckiem.

W roku 2021 funkcjonowało pięć rodzin zawodowych, w których umieszczonych było łącznie 24 dzieci, natomiast w roku 2022 zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych zawodowych i wyniosła cztery rodziny, w którym przebywało łącznie 18 dzieci.

W 2021 r. w dwóch pogotowiach przebywało 15 dzieci, natomiast w 2022 r. dwa pogotowia miały pod opieką 12 dzieci.

W rodzinnych domach dziecka w roku 2021 przebywało- 37 dzieci natomiast w 2022r. umieszczonych było 50 dzieci.

Tabela 3.
Podział rodzin zastępczych w powiecie bytowskim w latach 2021 – 2022 ze względu na liczbę dzieci w nich umieszczonych, według stanu na dzień 31 grudnia.

Ilość dzieci w rodzinie	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Rodziny zawodowe						Rodzinne Domy Dziecka	
					Zawodowe		Zawodowe specjalistyczne		Pogotowie rodzinne			
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
bez dzieci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z 1 dzieckiem	41	43	10	10	0	0	2	2	0	0	0	0
z 2 dzieci	7	5	9	8	1	1	0	0	0	1	0	0
z 3 przyjętych dzieci	3	3	2	1	0	0	1	0	2	0	0	0
z 4 i więcej przyjętych dzieci	0	0	0	0	4	1	1	1	0	0	4	6
Razem	**51**	**51**	**21**	**19**	**5**	**2**	**4**	**3**	**2**	**1**	**4**	**6**

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 3.

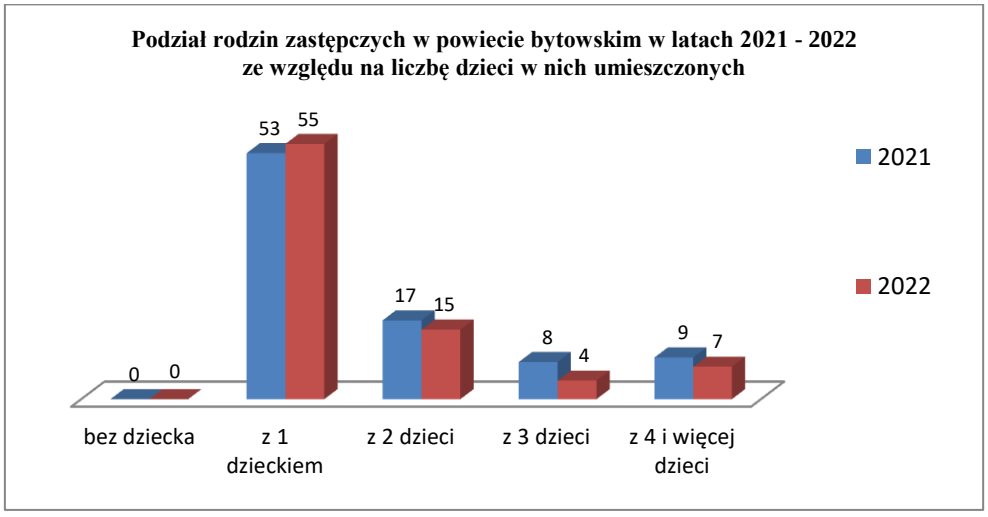

Analizując wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka zaobserwowano, że w poszczególnych latach w rodzinach spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, zawodowych specjalistycznych i pogotowiach rodzinnych przebywało najwięcej dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat. W przypadku rodzinnych domów dziecka najwięcej wychowanków było również w przedziale wiekowym 7-13 lat.

Wśród wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2022 najmniej dzieci umieszczonych w pieczy było w wieku poniżej 1 roku życia. Również dzieci w wieku od 1 do 3 lat stanowiły niewielki procent wszystkich umieszonych wychowanków. Natomiast najwięcej pełnoletnich wychowanków przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

Tabela 4.
Podział dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w powiecie bytowskim w latach 2021–2022 ze względu na wiek, według stanu na dzień 31 grudnia.

Wiek dzieci	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Pogotowie rodzinne		Rodziny specjalistyczne		Rodziny zawodowe		Rodzinne domy dziecka	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Poniżej 1 roku	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1-3	4	4	1	0	2	0	1	0	1	0	4	3
4-6	3	4	3	4	0	1	2	0	4	1	8	13
7-13	20	26	13	9	2	0	5	3	13	5	15	23
14-17	24	19	11	13	1	1	0	2	4	1	4	2
18-24	14	10	5	3	0	0	2	2	0	0	1	0
Razem	**65**	**64**	**34**	**29**	**6**	**2**	**10**	**7**	**22**	**7**	**32**	**41**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 4.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 4.

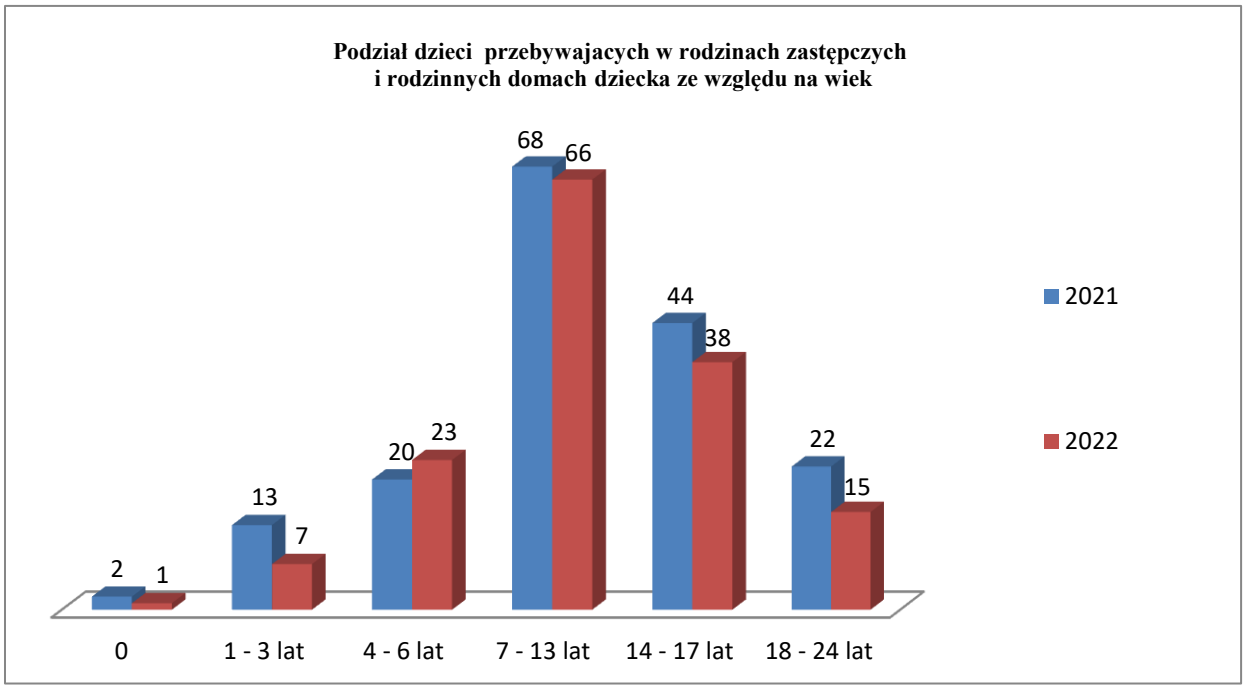

W latach 2021 – 2022 zdecydowanie najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych było na terenie Gminy Miastko – 27 w roku 2021 i 24 w roku 2022r. natomiast w Gminie Bytów – 19 w roku 2021 i 21 w roku 2022. Trzy rodziny zastępcze spokrewnione funkcjonowały w roku 2021 w Gminie Kołczygłowy, natomiast w roku 2022 liczba ta wzrosła do 5. W Gminie Borzytuchom liczba rodzin nie zmieniła się i na przestrzeni 2021-2022 wynosiła 2, podobnie w Gminie Lipnica- liczba rodzin- 1. W Gminie Czarna Dąbrówka wzrosła liczba rodzin zastępczych o 2 rodziny, natomiast w Gminie Studzienice o 1 rodzinę.

W Gminie Parchowo, Tuchomie i Trzebielino, zauważa się spadek liczby rodzin zastępczych spokrewnionych o 1 rodzinę w roku 2022 w porównaniu do roku 2021.

W 2021 roku, we wszystkich gminach powiatu bytowskiego funkcjonowała minimum 1 rodzina zastępcza spokrewniona, natomiast w 2022r, w jednej gminie nie było żadnej rodziny zastępczej spokrewnionej (gmina Trzebielino).

Tabela 5.
Rozmieszczenie spokrewnionych rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu bytowskiego w latach 2021 – 2022.

GMINA/MIASTO	LICZBA RODZIN	
	2021	2022
Bytów	19	21
Miastko	27	24
Borzytuchom	2	2
Czarna Dąbrówka	1	3
Kołczygłowy	3	5
Lipnica	1	1
Parchowo	2	1
Studzienice	2	3
Trzebielino	1	0
Tuchomie	2	1
RAZEM	**60**	**61**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 5.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 5.

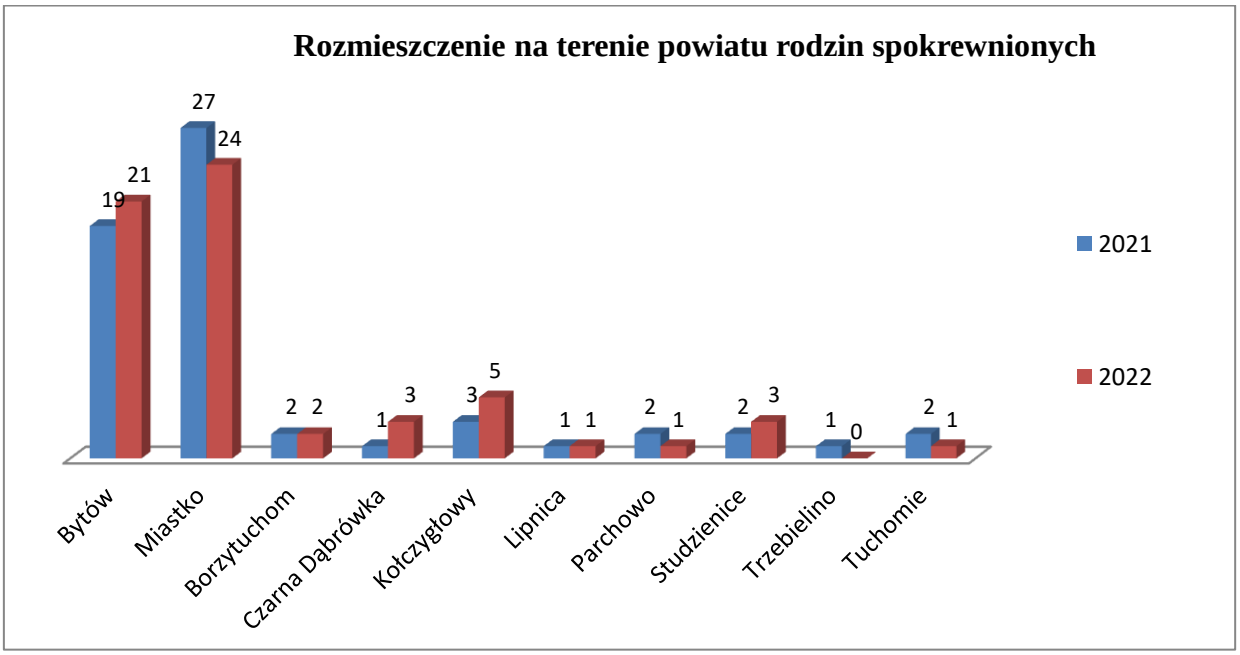

W omawianym okresie najwięcej rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych (z uwzględnieniem rodzin specjalistycznych i pogotowia rodzinnego) oraz rodzinnych domów dziecka znajdowało się na terenie Gminy Bytów – 14 w każdym z omawianych lat. Drugą, najliczniejszą gminą pod względem ilości rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka była Gmina Miastko.

W pozostałych gminach liczba tego typu rodzin kształtowała się na zbliżonym poziomie, z wyłączeniem Gminy Kołczygłowy, gdzie w latach 2021-2022 nie odnotowano ani jednej rodziny niezawodowej, zawodowej oraz rodzinnego domu dziecka. Jedynie w Gminie Miastko liczba rodzin spadła o 1 w 2022 r. w stosunku do roku 2021.

Tabela 6.
Rozmieszczenie rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych (w tym rodziny zawodowe specjalistyczne i pogotowia rodzinne) oraz rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu w latach 2021 – 2022.

GMINA/MIASTO	LICZBA RODZIN/RDD	
	2021	2022
Bytów	14	14
Miastko	12	11
Borzytuchom	3	2
Czarna Dąbrówka	4	3
Kołczygłowy	0	0
Lipnica	2	3
Parchowo	2	2
Studzienice	1	1
Trzebielino	3	3
Tuchomie	1	0
RAZEM	**42**	**39**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 6.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 6.

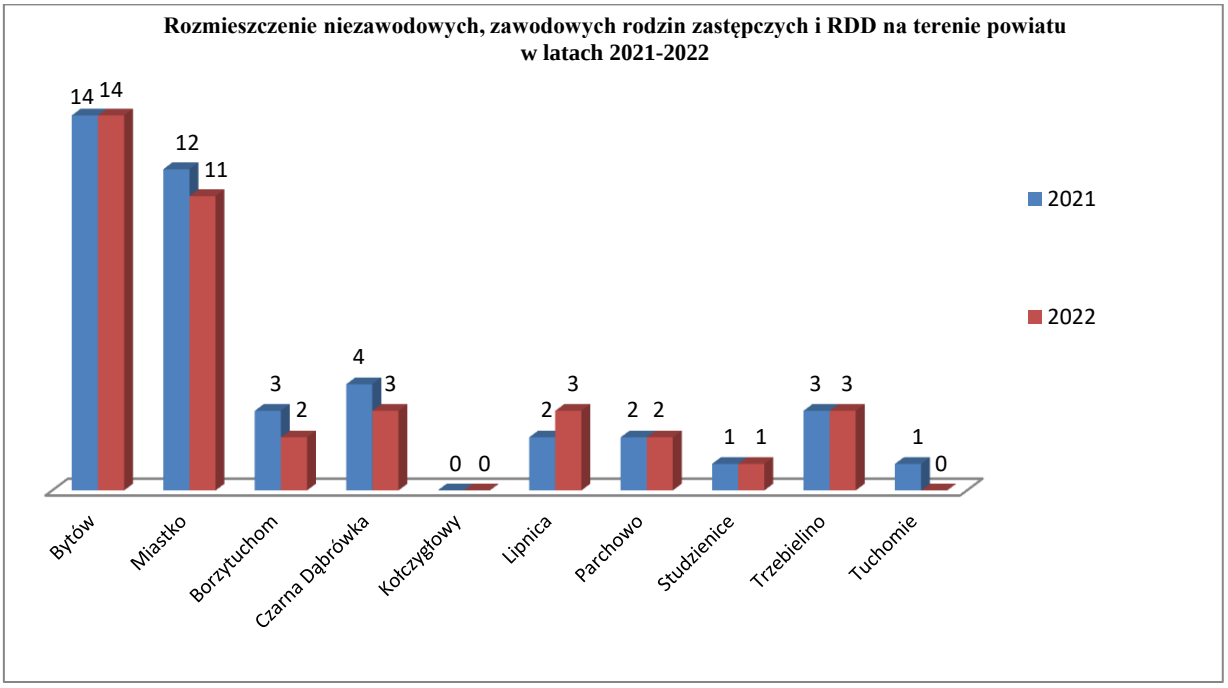

Tabela 7.
Liczba dzieci umieszczonych po raz pierwszy w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w latach 2021 – 2022.

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w 2021 r.	Liczba dzieci umieszczonych w 2022 r.
Rodziny spokrewnione	2	10
Rodziny niezawodowe	6	4
Rodziny zawodowe	0	2
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	0	0
Pogotowie rodzinne	6	3
Rodzinne Domy Dziecka	6	5
OGÓŁEM	**20**	**24**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 7.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 7.

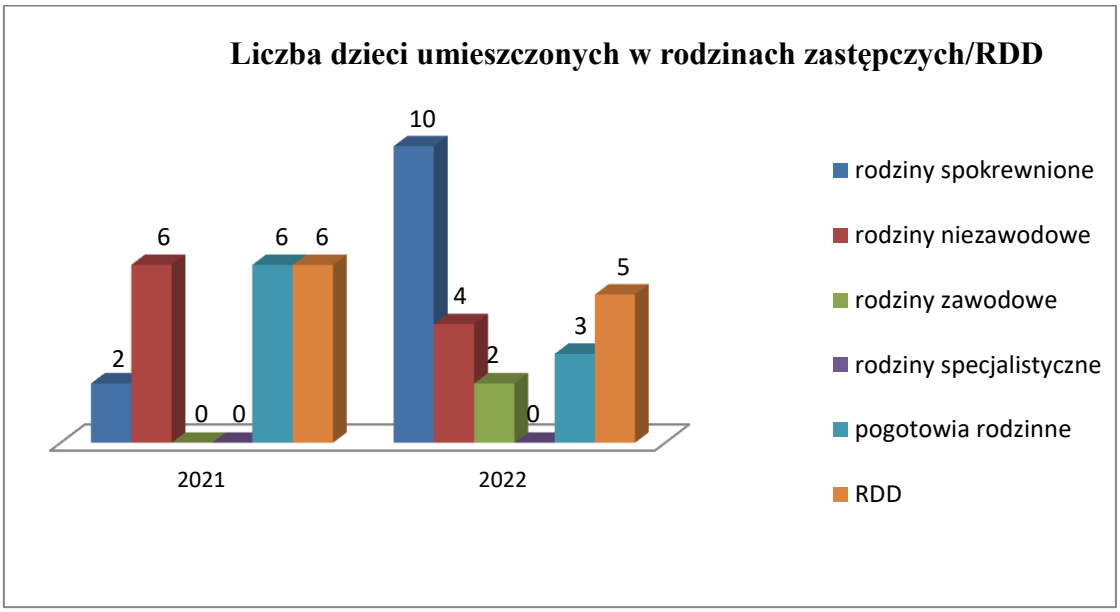

W latach 2021 – 2022 najwięcej dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych i w rodzinnych domach dziecka, natomiast w latach 2021-2022 żadne dziecko nie zostało umieszczone w rodzinach specjalistycznych.

W 2021 r. dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu bytowskiego umieszczane były najczęściej z powodu: niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, uzależnienia rodziców, w tym od alkoholu, długotrwałej lub ciężkiej choroby rodziców, niepełnoletności matki biologicznej, śmierci jednego z rodziców oraz sieroctwa.

Najczęstszymi powodami umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2022r. były: alkoholizm oraz niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka w 2021 roku opuściło 29 wychowanków. Piecza zastępcza opuszczana była z powodu: powrotu do rodziny naturalnej, umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej, przysposobienia, rozpoczęcia procesu usamodzielnienia się wychowanka po osiągnięciu pełnoletniości. Natomiast w 2022 roku liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą wzrosła do 41 podopiecznych. Głównymi powodami opuszczenia pieczy zastępczej były: rozpoczęcie procesu usamodzielnienia się wychowanka po osiągnięciu pełnoletniości, powrót do rodziny biologicznej, umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, przysposobienie, zmiana miejsca zamieszkania z rodziną zastępczą.

Tabela 8.
Liczba wychowanków, którzy w latach 2021 - 2022 opuścili rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.

Liczba osób w 2021r.	Liczba osób w 2022r.
29	41

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 8.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 8

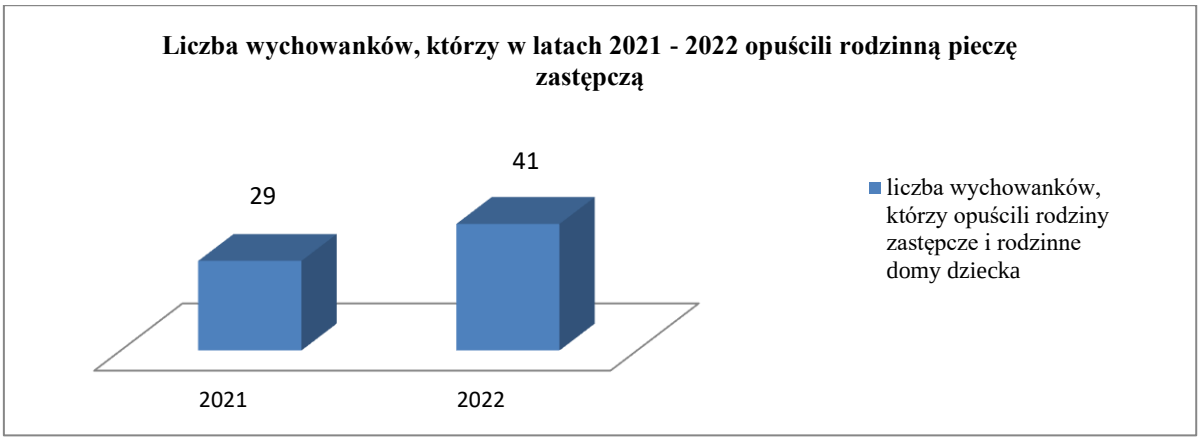

W 2021 r. rozwiązało się 15 rodzin zastępczych (w tym 10 spokrewnionych oraz 5 niezawodowych). Powodami rozwiązania rodzin zastępczych było: rozpoczęcie procesu usamodzielnienia się wychowanków po osiągnięciu pełnoletniości, powrót dziecka do rodziny biologicznej, umieszczenie w innej formie pieczy zastępczej.

W 2022 r. rozwiązaniu uległo 18 rodzin zastępczych (w tym 10 spokrewnionych i 5 niezawodowych, 2 rodziny zawodowe i 1 rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego). Powodem rozwiązania rodzin zastępczych był powrót dzieci do rodzin biologicznych, rozpoczęcie procesu usamodzielnienia się po osiągnięciu pełnoletniości umieszczonych w nich wychowanków, 1 rodzina zastępcza zmieniła miejsce zamieszkania, natomiast 2 rodziny zastępcze złożyły wypowiedzenie, 1 rodzina zrezygnowała z pełnienia funkcji rodziny zastępczej i przeszła na emeryturę.

Tabela 9.
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka rozwiązanych w latach 2021 – 2022.

Liczba rodzin zastępczych/RDD rozwiązanych w 2021r.	Liczba rodzin zastępczych/ RDD rozwiązanych w 2022r.
15	18

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 9.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 9.

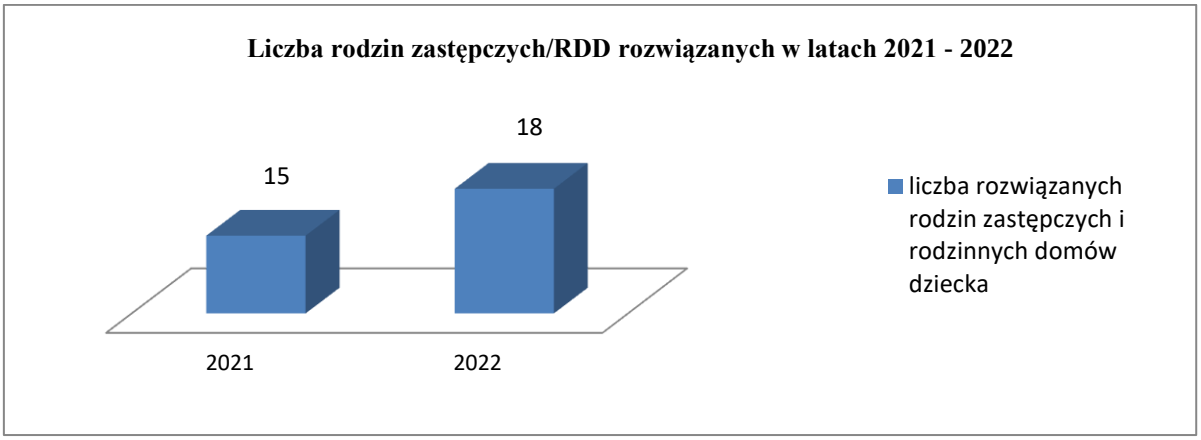

III.2. INTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Zgodnie z podziałem wskazanym w art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej dzielą się na:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć bowiem charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. W realizacji powyższego zadania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie współpracuje z sądem, kuratorami, innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu rodzinnego. Dziecko może być przyjęte do placówki opiekuńczo - wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka.

Zgodnie z art. 180 pkt. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Placówkę opiekuńczo-wychowawczą, w myśl art. 93 ustawy, prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Stosownie do art. 190 w/w ustawy organy jednostek samorządu terytorialnego mogą zlecać prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej albo osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub pomocy społecznej. Do zlecenia zadań stosuje się ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zlecenie zadania odbywa się po uprzednim przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

W Powiecie Bytowskim od 01.07.2012 roku domy dla dzieci prowadzone są przez Fundację Rademenes z Bytowa.

Na terenie Powiatu Bytowskiego zgodnie z decyzją Wojewody Pomorskiego z dnia 28 czerwca 2012 roku utworzone zostały domy dla dzieci, które dysponują łącznie 28 miejscami socjalizacyjnymi:

1. Dom dla Dzieci w Tuchomiu przy ul. Buczka 2;
2. Dom dla Dzieci w Gostkowie 59B;

Na dzień 31.12.2021 r oraz 31.12.2022 r. w dwóch placówkach przebywało ogółem 24 wychowanków. W związku z powyższym na dzień 31.12.2021r. i 31.12.2022r. instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu bytowskiego dysponowała 4 miejscami wolnymi. Miesięczny koszt utrzymania wychowanka w domach dla dzieci określany jest corocznie Zarządzeniem Starosty Bytowskiego w sprawie ustalenia średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu bytowskiego. Miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka w placówce do 31.12.2022 r. wynosił 4.636,15 zł.

Tabela 10.
Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2020– 2021, wg miejsca pochodzenia dziecka.

GMINA/MIASTO	LICZBA DZIECI SKIEROWANYCH	
	2021	2022
Bytów	3	3
Miastko	6	0
Borzytuchom	1	0
Czarna Dąbrówka	0	0
Kołczygłowy	0	0
Lipnica	0	0
Parchowo	0	0
Studzienice	0	0
Trzebielino	0	0
Tuchomie	0	0
Inny powiat	0	0
RAZEM	**10**	**3**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 10.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 10.

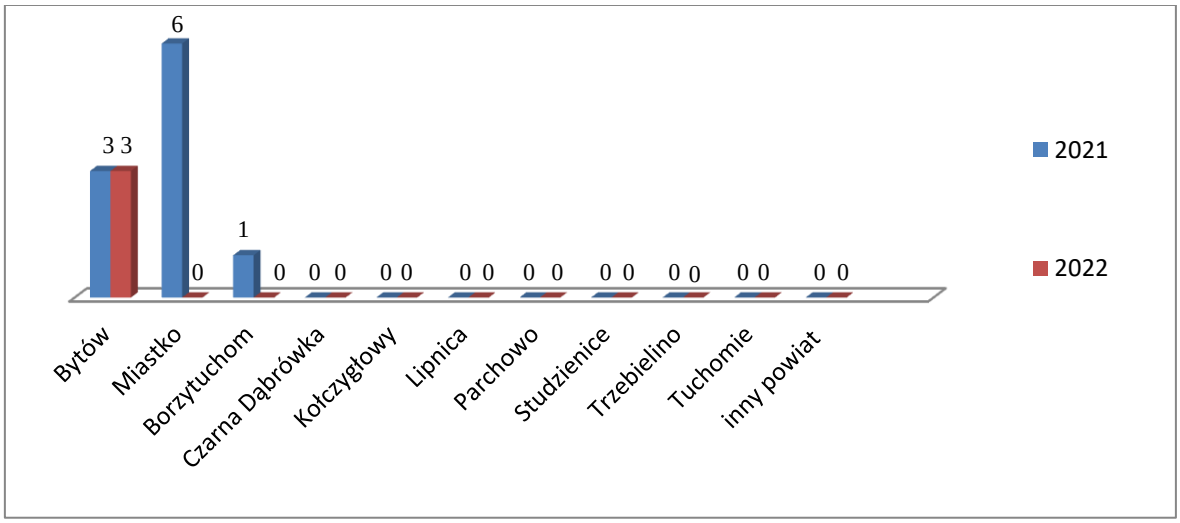

W latach 2020– 2021 ogólna liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych różniła się. Liczba dzieci kierowanych do placówek w roku 2021 wynosiła 10, natomiast w 2022 spadła do 3. Do placówek opiekuńczo–wychowawczych w omawianym okresie najwięcej dzieci trafiło z terenu Gminy Miastko (6) oraz z Gminy Bytów (3), z Gminy Borzytuchom trafiło 1 dziecko.

W domach dla dzieci najwięcej dzieci przebywało w roku 2021 (34), w roku 2022 – (27). W omawianym okresie najwięcej spośród dzieci mieściło się w przedziale wiekowym powyżej 10 lat, w 2021- 31 wychowanków, natomiast w 2022- 25 wychowanków. W roku 2021 w placówce przebywała 3 dzieci w wieku poniżej 10 roku życia (ze względu na umieszczenie rodzeństwa), natomiast w roku 2022 dwójka dzieci (ze względu na umieszczenie rodzeństwa).

Tabela 11.
Liczba osób przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2022 z uwzględnieniem wieku wychowanków, według stanu na dzień 31 grudnia.

Wiek wychowanków	2021	2022
Poniżej 10 lat	3	2
Powyżej 10 lat	31	25
Razem:	**34**	**27**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 11.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 11.

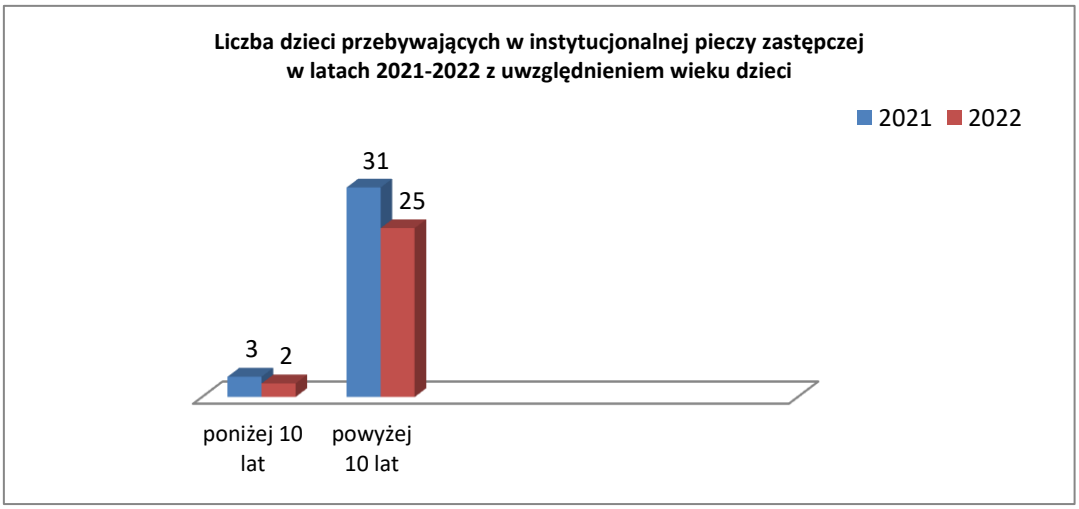

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w roku 2021 opuściło łącznie 8 wychowanków, w tym: dwoje z powodu powrotu do rodziny biologicznej, pięcioro podopiecznych ze względu na rozpoczęcie procesu usamodzielnienia, jeden ze względu na umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej. W roku 2022 instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie Powiatu Bytowskiego opuściło 3 podopiecznych – dwoje podopiecznych z powodu rozpoczęcia procesu usamodzielnienia, jeden ze względu na umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 12.

Liczba wychowanków, opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2021 – 2022.

Liczba wychowanków opuszczających placówki w 2021r.	Liczba wychowanków opuszczających placówki w 2022 r.
8	3

Źródło: opracowanie własne.

Wychowankowie przebywający w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2021 umieszczeni byli z powodu uzależnienia rodziców, w tym od alkoholu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz przemocy, natomiast w roku 2022, powodami umieszczenia było: uzależnienie rodziców biologicznych oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Najrzadziej dzieci umieszczane w instytucjonalnej pieczy zastępczej były na skutek przemocy.

Tabela 13.
Powody umieszczania wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2022.

Powód umieszczenia dziecka	2021	2022
Sieroctwo	0	0
Uzależnienie rodziców	2	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6	1

Przemoc	1	0
Inne	1	0
Razem	**10**	**3**

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 13
Graficzne przedstawienie tabeli 13

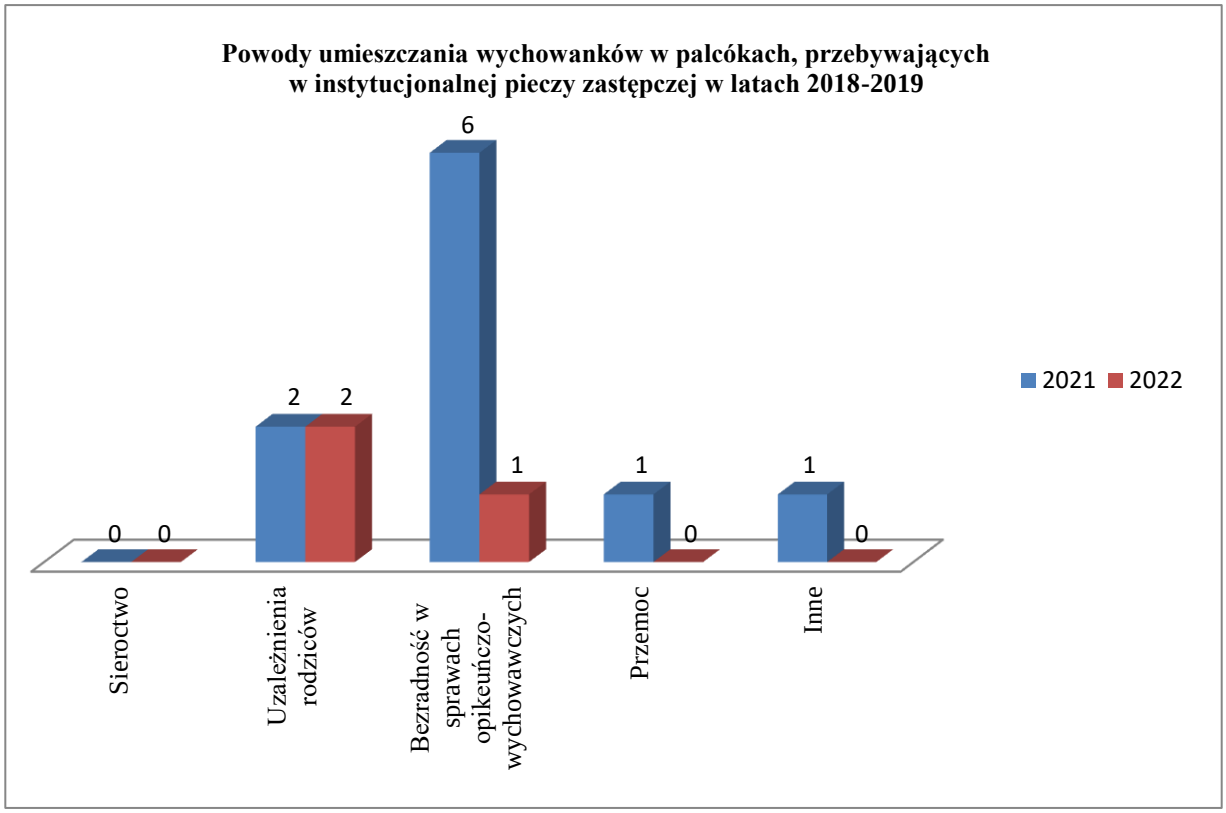

III.3. USAMODZIELNIANIE WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Osoba usamodzielniana, to osoba opuszczająca po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się także osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka w okresie sześciu miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

W momencie osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności, może on pozostać w dotychczasowym systemie pieczy zastępczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli:

a) uczy się:

- w szkole,
- w uczelni,
- u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku odpowiednio rozwiązania albo likwidacji dotychczasowej rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, w której przebywa osoba pełnoletnia, osoba ta może przebywać w innej niż dotychczasowa rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo wychowawczej, za zgodą odpowiednio starosty albo marszałka województwa oraz odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, osoba która osiągnęła pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej i po osiągnięciu pełnoletniości opuściła pieczę zastępczą, może jeden raz powrócić, o ile spełnia wymagania określone w ust. 2 ww. ustawy, czyli kontynuuje naukę, również za wcześniejszą zgodą powyżej wymienionych osób.

Osoby usamodzielniane mogą skorzystać z pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, zapewnia się im również pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej trzech lat w przypadku osoby opuszczającej rodzinę spokrewnioną oraz roku w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub placówkę opiekuńczo terapeutyczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie udzielana jest na wniosek osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie za pośrednictwem kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie oraz o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub w uzyskaniu zatrudnienia składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej. W przypadku cudzoziemców wniosek składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej.

Przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub na zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy:

1) istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki zostanie przyznana;

2) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą;

3) osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia;

4) stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika;

5) osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyla się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;

6) osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

1) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
2) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Zmiany w indywidualnym programie usamodzielnienia może dokonać osoba usamodzielniana wspólnie z opiekunem usamodzielnienia w przypadku zmiany sytuacji życiowej tej osoby. Zmiany programu wymagają zatwierdzenia przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie dokonują oceny końcowej procesu usamodzielnienia.

Wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż **681 zł**. miesięcznie.

Pomoc na usamodzielnienie, w przypadku wychowanka opuszczającego rodzinę zastępczą spokrewnioną - nie mniej niż **4486 zł**, jeżeli przebywa w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat. Wysokość świadczenia w przypadku wychowanków opuszczających rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą wynosi:

1. w przypadku pobytu w pieczy zastępczej poniżej 2 lat, jednak nie krócej niż 1 rok - w wysokości nie mniejszej niż **2244 zł**.

2. w przypadku pobytu w pieczy zastępczej od 2 do 3 lat - w wysokości nie mniejszej niż **4486 zł**.
3. W przypadku pobytu w pieczy zastępczej powyżej 3 lat - w wysokości nie mniejszej niż **8968zł**.

Pomoc na zagospodarowanie wypłacana jest jednorazowo, w wysokości nie mniejszej niż **2039 zł**. (osoba posiadająca orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności otrzyma pomoc w wysokości nie mniejszej niż **4077 zł**.) lub w formie rzeczowej.

W roku 2021 sporządzono 20 indywidulanych programów usamodzielnienia dla wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz 35 modyfikacji indywidualnych programów usamodzielnienia. Natomiast w roku 2022 nastąpił spadek liczby opracowanych indywidualnych programów usamodzielnienia do 17, sporządzono również 34 modyfikacje.

Tabela 14.
Liczba sporządzonych indywidulanych programów usamodzielnienia dla wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2022.

2021 r.		2022 r.	
Liczba sporządzonych indywidualnych programów usamodzielnienia	Liczba opracowanych modyfikacji indywidulanych programów usamodzielnienia	Liczba sporządzonych indywidualnych programów usamodzielnienia	Liczba opracowanych modyfikacji indywidulanych programów usamodzielnienia
20	35	17	34

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 14.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 14.

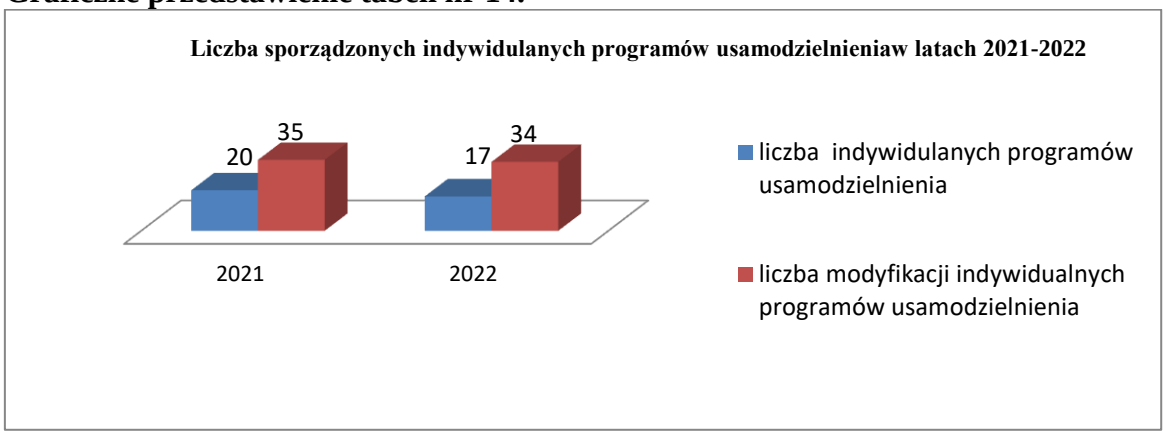

W roku 2021 pełnoletniość osiągnęło 16 wychowanków z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w tym 11 osób, które osiągnęły pełnoletniość pozostało w dotychczasowych rodzinach zastępczych, natomiast 5 osób opuściło rodzinną formę pieczy zastępczej i rozpoczęło proces usamodzielnienia. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2021 roku, 18 rok życia ukończyło 4 wychowanków, w tym 1 osoba pozostała w placówce, natomiast 3 osoby opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą i rozpoczęły proces usamodzielnienia. W 2022 r. pełnoletniość osiągnęło 14 wychowanków z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w tym 2 osoby, które osiągnęły pełnoletniość pozostały w dotychczasowych rodzinach zastępczych, natomiast 12 osób opuściło rodzinną formę pieczy zastępczej i rozpoczęło proces usamodzielnienia. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2022 roku, 18 rok życia ukończyło 3 wychowanków, w tym 2 osoby pozostały w placówce, a 1 osoba opuściła instytucjonalną pieczę zastępczą i rozpoczęła proces usamodzielnienia.

Tabela 15.
Liczba wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy ukończyli pełnoletność w latach 2021-2022.

Liczba wychowanków, którzy ukończyli 18 rok życia			
2021 r.		2022 r.	
Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
16	4	14	3

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 15.
Graficzne przedstawienie tabeli nr 15.

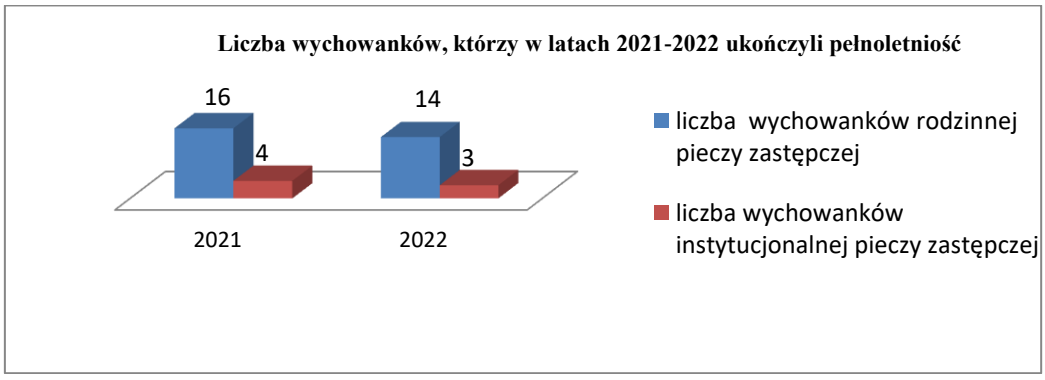

W latach 2021 - 2022 znacząco zmieniła się liczba wychowanków opuszczających zarówno rodzinną, jak i instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu bytowskiego tj. 8 wychowanków w 2021 r.,13 wychowanków w 2022 r. W roku 2022 zauważa się przyrost liczby wychowanków, którzy ukończyli 18 rok życia i z tym dniem opuścili pieczę zastępczą.

Tabela 16.
Liczba wychowanków, którzy ukończyli pełnoletniość w latach 2021-2022 i opuścili rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą w momencie ukończenia 18 roku życia.

Liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą			
2021 r.		2022 r.	
Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
5	3	12	1

Źródło: opracowanie własne

Wykres 16.

Graficzne przedstawienie tabeli 16.

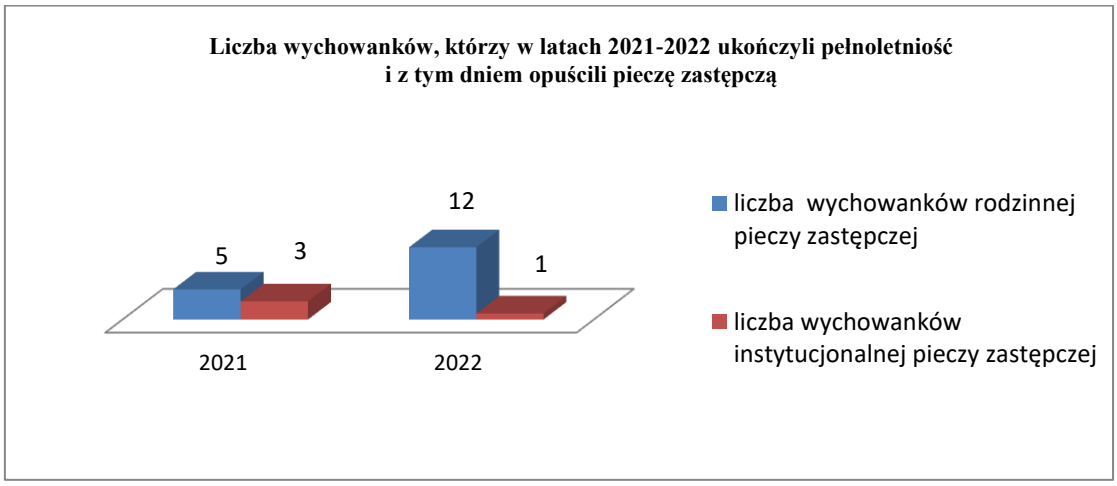

W 2021 r. udzielono 259 świadczeń w formie wsparcia finansowego i rzeczowego dla 34 osób usamodzielnianych opuszczających rodzinną, bądź instytucjonalną pieczę zastępczą. Pomoc na kontynuowanie nauki pobierało 29 osób, pomoc na usamodzielnienie przyznano 13 osobom, natomiast pomoc na zagospodarowanie wypłacono 10 osobom usamodzielniającym się.

Od dnia 01.01.2022 r. do dnia 31.12.2022 r. udzielono 217 świadczenia w formie wsparcia finansowego i rzeczowego dla 33 osób usamodzielnianych opuszczających rodzinną, bądź instytucjonalną pieczę zastępczą. Pomoc na kontynuowanie nauki pobierało 25 osób, pomoc na usamodzielnienie przyznano 8 osobom, natomiast pomoc na zagospodarowanie wypłacono 12 usamodzielniającym się wychowankom.

W latach 2021-2022 kwota świadczeń dla osób opuszczający rodzinną pieczę zastępczą, była zmienna, spadła w roku 2022r. o ok. 18.000zł w stosunku do roku 2021 (2021 r. – 165.337,67 zł., 2022 r. – 147.332,09 zł.). Jeżeli chodzi o łączną kwotę przeznaczoną dla osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą, to widoczny jest spadek tej kwoty o ok. 10.000 zł. (w 2021 r. – 55.055,72 zł., w 2022 r. – 44.442,84 zł.).

Każdy z usamodzielniających się wychowanków pieczy otrzymał pomoc w postaci pracy socjalnej, dodatkowo w przypadku osób pobierających pomoc pieniężną z tytułu kontynuowania nauki, utrzymywany był regularny kontakt ze szkołą.

Tabela 17.
Świadczenia wypłacone na rzecz osób opuszczających pieczę zastępczą w latach 2021-2022.

Rodzaj udzielonej pomocy	**Łączna kwota świadczeń dla osób opuszczających:**			
	Rodziny zastępcze/ RDD		Placówki opiekuńczo – wychowawcze	
	2021 r.	2022 r.	2021 r.	2022 r.
Pomoc na kontynuowanie nauki	184 świadczenia **100.452,67**	175 świadczeń **100.750,09**	52 świadczenia **28.214,72**	22 świadczenia **12.016,84**
Pomoc na usamodzielnienie	10 świadczeń **51.561,00**	5 świadczeń **27.060,00**	3 świadczenia **22.374,00**	3 świadczenia **23.517,00**
Pomoc na zagospodarowanie	8 świadczeń **13.324,00**	8 świadczeń **19.512,00**	2 świadczenia **4.467,00**	4 świadczenia **8.909,00**
Razem	202 świadczenia **165.337,67**	188 świadczeń **147.322,09**	57 świadczeń **55.055,72**	29 świadczeń **44.442,84**

Źródło: opracowanie własne.

III. 4. WSPARCIE RODZIN ZASTĘPCZYCH, RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA, PLACÓWEK OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH, A TAKŻE DZIECI I MŁODZIEŻY ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI

W ramach wsparcia rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo – wychowawczych, a także dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie podejmuje szereg działań, do których należy m.in.:

- w powiecie bytowskim zgodnie z art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu profesjonalizowania wsparcia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na ich wniosek obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2021 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie zatrudniało 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na umowę o pracę oraz 3 koordynatorów na umowę zlecenie. Natomiast w 2022r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie zatrudniało 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na umowę o pracę.

Wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu całego roku 2021 objętych było 60 rodzin zastępczych, w tym 38 rodzin zastępczych spokrewnionych, 11 rodzin zastępczych niezawodowych, 3 rodziny zawodowe, 2 rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, 2 rodziny zawodowe specjalistyczne oraz 4 rodzinne domy dziecka. Wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu całego 2022 roku objętych było 42 rodziny zastępcze, w tym 24 rodziny zastępcze spokrewnione, 9 rodzin zastępczych niezawodowych, 4 rodziny zawodowe, 1 rodzina zawodowa specjalistyczna oraz 4 rodzinne domy dziecka. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym samym czasie pod opieką jednego koordynatora przebywa nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub prowadzących rodzinny dom dziecka;

Każdego roku dla rodziców zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka organizowane są szkolenia, warsztaty i spotkania ze specjalistami z dziedziny rozwoju i wychowania dziecka mające na celu wzmocnienie, podnoszenie lub nabycie kwalifikacji rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Ponadto, każdego roku PCPR w Bytowie organizuje szkolenia dla dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz dla rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Wyżej wymienione szkolenia organizowane

są zgodnie z ankietą, którą na początku każdego roku kalendarzowego wypełniają rodziny zastępcze i prowadzący RDD, a która określa zgłaszane potrzeby szkoleniowe opiekunów i podopiecznych umieszczonych w pieczy, tak aby w jak największym stopniu odpowiedzieć na faktyczne zapotrzebowanie. Ponadto pracownicy PCPR w Bytowie, którzy bezpośrednio współpracują z daną rodziną lub rodzinnym domem dziecka, w miarę zdiagnozowanych potrzeb rodzin motywują je do uczestnictwa w danym szkoleniu;

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie w ramach grupy wsparcia będącej formą niespecjalistycznej pomocy wsparcia społecznego, w której członkowie świadczą sobie różnego rodzaju pomoc, organizuje dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka zajęcia superwizyjne. W ramach grupy wsparcia, rodziny otrzymują pożyteczne informacje, relacjonują własne doświadczenia związane z danym problemem, słuchają doświadczeń innych, doświadczają empatycznego zrozumienia oraz nawiązania kontaktów społecznych z osobami o podobnych doświadczeniach. Prowadzona dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka w powiecie bytowskim superwizja grupowa, ma charakter weryfikacji i modelowania na zasadach grupy wsparcia. Spotkania grupy dotyczą spraw związanych z problemami rodziny, które stanowią ryzyko jej destabilizacji. Zajęcia superwizji są stymulowane przez superwizora i dotyczą konkretnych problemów, zachowań, postaw, umiejętności, itp. istotnych dla uczestników. Superwizja ma charakter edukacyjny, korekcyjny, modelujący umiejętności wychowawcze, kontroli zachowań oraz komunikacji w rodzinie. Zajęcia superwizyjne odbywają się raz w miesiącu dla grupy w Bytowie oraz w Miastku;

Rodziny zastępcze i RDD mają możliwość skorzystania ze wsparcia w formie rodzin pomocowych. Zgodnie z art. 73 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka piecza zastępcza nad dzieckiem może zostać powierzona rodzinie pomocowej. Piecza zastępcza nad dzieckiem może zostać powierzona rodzinie pomocowej, w szczególności w okresie:

1) czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, o którym mowa w art. 69, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu,

2) nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka;

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie zatrudnia łącznie 3 psychologów i 1 radcę prawnego, którzy są gotowi nieść rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka pomoc i wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i prawne w sytuacji, gdy będzie taka potrzeba. Zapewniane poradnictwo ma na celu również zachowanie i wzmocnienie kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. W miarę zgłoszonych, a także zaobserwowanych potrzeb, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej kierują rodziny i ich podopiecznych do innych specjalistów, jak np. pedagog, psychiatra;
- realizacja projektów ze środków UE. Z dniem 1 kwietnia 2018 roku PCPR w Bytowie rozpoczęło realizację projektu konkursowego „Razem w drodze Q przyszłości", w ramach Poddziałania 6.2.2. Rozwój usług społecznych współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Budżetu Państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Od 1 grudnia 2020 r. realizowany był kolejny projekt pn. „Razem w drodze Q przyszłości II". Projekt był kontynuacją realizowanego przez PCPR w Bytowie projektu „Razem w Drodze Q Przyszłości". Podzielony był on na dwie edycje:

1. I edycja od 01.03.2021r. do 28.02.2022r.
2.II edycja od 01.05.2022r. do 31.08.2023r.

Działania założone w każdym z projektów obejmują wsparcie opiekunów zastępczych, dzieci umieszczonych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także usamodzielniających się także wychowanków każdego rodzaju pieczy.

Ponadto PCPR w Bytowie, od dnia 15.06.2021r. do dnia 30.06.2023r. realizowało grant w ramach projektu pn. „Pomorskie Dzieciom" ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Celem tego projektu było wsparcie w walce z epidemią COVID-19 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, tj. dzieci i młodzieży przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, jak również wsparcie kadry pieczy zastępczej, wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, pracujących bezpośrednio z rodzinami zastępczymi. W ramach projektu organizowane były korepetycje dla dzieci, terapia rodzinna, zajęcia superwizyjne dla rodzin zastępczych oraz pracowników bezpośrednio współpracujących z rodzinami, warsztaty dla rodzin zastępczych, warsztaty dla pracowników, wsparcie psychologiczne i psychiatryczne dla wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej, indywidualna terapia długoterminowa dla

dzieci, terapia integracji sensorycznej, bony edukacyjne dla usamodzielniających się wychowanków, doposażenie pracowników w sprzęt niezbędny do wykonywania pracy zdalnej oraz środki ochrony indywidualnej do dezynfekcji.

Ponadto w PCPR w Bytowie prowadzony jest ciągły nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Osoby ubiegające się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej mogą zgłosić się do pracowników Działu Pieczy Zastępczej i Realizacji Świadczeń Socjalnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie osobiście lub telefonicznie celem uzyskania informacji o obowiązującej procedurze oraz o warunkach jakie winni spełnić kandydaci. Pracownicy tutejszego Centrum przedstawiają wykaz dokumentów, jakie należy dostarczyć, nakreślają specyfikę funkcjonowania rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych lub prowadzących rodzinny dom dziecka oraz uświadamiają problemy dziecka kierowanego do pieczy zastępczej.

PCPR w Bytowie promuje idee rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym oraz buduje pozytywny wizerunek rodzinnej pieczy zastępczej m.in. poprzez: informacje na stronie internetowej PCPR w Bytowie na temat rodzicielstwa zastępczego, poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz działań integracyjnych i promocyjnych podejmowanych przez Centrum, ogłoszenia w prasie lokalnej, radiu, organizację festynu z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz Mikołajek dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Zostały wydane również kalendarze z pracami, które wygrały w konkursie plastycznym „Rodzina potrzebna od zaraz". Ponadto został opracowany spot promujący rodzicielstwo zastępcze, w którym wzięły udział rodziny zastępcze oraz dzieci w nich umieszczone. Spot został udostępniony na stronie i portalu Facebook PCPR w Bytowie.

Nawiązując do instytucjonalnej pieczy zastępczej, obecnie na terenie powiatu funkcjonują dwie placówki, które przystosowane są do pobytu w nich małych, maksymalnie czternastoosobowych grup wychowanków. Taka formuła wynika ze zmian w podejściu do wychowania dzieci pozbawionych opieki rodziców, gdzie model domu dziecka liczącego kilkadziesiąt wychowanków znacznie utrudniał przygotowanie ich do samodzielności i prawidłowego pełnienia ról społecznych w dorosłym życiu. Charakterystyką małych placówek jest oferowanie środowiska wychowania maksymalnie zbliżonego do warunków funkcjonowania rodziny naturalnej oraz danie możliwości wchodzenia w trening samodzielności, polegający na nabywaniu prawidłowych wzorców

postępowania, uczestnicząc w codziennych pracach i obowiązkach np. pomagając w kuchni.

Funkcjonujące na terenie powiatu bytowskiego placówki opiekuńczo - wychowawcze zapewniają swoim podopiecznym całodobową, ciągłą opiekę i wychowanie oraz zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, w tym emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych oraz kształcenia.

W obu placówkach kadra dokłada wszelkich starań, aby dzieci miały możliwość rozwoju osobistego, społecznego i kulturowego. Wychowankowie integrują się ze społecznością lokalną, aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, szkolnym oraz biorą udział w różnego rodzaju kółkach zainteresowań. Wychowankowie przebywający w Domach dla Dzieci mają zapewnioną pomoc pedagogiczną i psychologiczną, uczestniczą w wyjazdach podczas ferii zimowych i wakacji letnich. Placówki podejmują liczne działania zmierzające do wszechstronnego rozwoju umieszczonych tam wychowanków, m.in.: rozwijanie twórczości i kreatywności dzieci i młodzieży, prowadzenie działań rozrywkowo - rekreacyjnych, prowadzenie edukacji proekologicznej, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, itp.

Wychowankowie placówek umieszczeni na terenie Powiatu Bytowskiego regularnie, każdego roku biorą udział w szkoleniach, warsztatach oraz kursach zawodowych organizowanych przez PCPR w Bytowie, co umożliwia im nabywanie nowej wiedzy, umiejętności, kompetencji, a także kwalifikacji zawodowych. Ponadto, podopieczni korzystają również z bezpłatnych korepetycji w zakresie pomocy w nauce szkolnej, których inicjatorem jest organizator pieczy zastępczej.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego działających na terenie powiatu bytowskiego mogą być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, a umieszczanie dzieci poniżej tego wieku jest możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach gdy przemawiać za tym będzie dobro dziecka.

Profesjonalizacja wsparcia ma miejsce także w odniesieniu do grupy usamodzielnianych, opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze lub rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, którzy objęci są Indywidualnym Programem Usamodzielnienia. Ta forma pracy z usamodzielniającymi się wychowankami charakteryzuje się zaangażowaniem pracownika PCPR w sytuację osoby opuszczającej placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub rodzinę zastępczą oraz możliwością wyboru

form wsparcia, które są zindywidualizowane i dopasowane do potrzeb osoby usamodzielnianej.

Każdy z usamodzielniających się wychowanków pieczy otrzymuje pomoc w postaci pracy socjalnej, dodatkowo w przypadku osób pobierających pomoc pieniężną z tytułu kontynuowania nauki, utrzymywany jest regularny kontakt ze szkołą.

Dalsze wsparcie powinno zmierzać w kierunku rozszerzenia oferty dla dzieci ze specyficznymi potrzebami. Wskazują na to informacje od rodzin zastępczych, informacje otrzymywane z placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz dane uzyskane od pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie dotyczące liczby dzieci z niepełnosprawnością, z syndromem FAS oraz leczonych psychiatrycznie.

Aktualna liczba miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest zbyt niska w stosunku do potrzeb, gdyż liczba dzieci, również o specyficznych potrzebach przebywających w pieczy zastępczej z roku na rok wzrasta. Ponadto na terenie powiatu bytowskiego nie działa żadna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu interwencyjnego.

Należy dokładać wszelkich starań aby następował dalszy rozwój wsparcia rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, dostosowany do potrzeb i oczekiwań opiekunów oraz dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej.

IV. DIAGNOZA SYTUACJI OPIEKUŃCZEJ NA TERENIE POWIATU BYTOWSKIEGO

Wspieranie rodziny powinno się opierać na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko musi opuścić rodzinę pochodzenia, a tym samym na podejmowaniu działań profilaktycznych poprzez współpracę różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Dlatego też na poziomie gminy niezbędne są działania zmierzające do wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Wprowadzenie systemu profilaktyki oraz współpraca różnych instytucji, które mają kontakt z dzieckiem, ma na celu zwiększenie efektywności działań na rzecz rodzin wychowujących małoletnie dzieci i przeżywających trudności w wypełnianiu ról społecznych.

W celu dokonania diagnozy sytuacji opiekuńczej na terenie powiatu bytowskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie wystąpiło do wszystkich ośrodków pomocy społecznej o dane niezbędne do dokonania analizy.

Dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu bytowskiego wskazują, że w 9 gminach, w stosunku do 34 rodzin (łącznie przebywa w nich 93 dzieci) istnieje potencjalne zagrożenie odebrania dzieci i umieszczenia ich w pieczy zastępczej. Zauważyć można, iż liczba ta zmniejsza się w przypadku objęcia rodzin wsparciem asystenta rodziny i wyniosła 22 rodziny.

Tabela 18.
Rodziny zagrożone odebraniem dzieci z podziałem na gminy powiatu bytowskiego (wg danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej w październiku 2023 r.)

GMINA/MIASTO	LICZBA RODZIN ZAGROŻONYCH ODEBRANIEM DZIECI	LICZBA DZIECI
Bytów	9	17
Miastko	8	25
Borzytuchom	2	10
Czarna Dąbrówka	4	9
Kołczygłowy	2	5
Lipnica	0	0

Parchowo	1	2
Studzienice	1	7
Trzebielino	4	8
Tuchomie	3	10
RAZEM	**34**	**93**

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Rodziny biologiczne wskazane przez ośrodki pomocy społecznej działające na terenie powiatu bytowskiego posiadają liczne problemy opiekuńczo – wychowawcze, takie jak: niewydolność wychowawcza rodziców, zaniedbywanie nauki, zagrożenia demoralizacją, nie realizowanie obowiązku szkolnego, złe warunki socjalno - bytowe, uzależnienia rodziców. Często też rodziny te nienależycie lub w ogóle nie wywiązują się ze swoich obowiązków względem dzieci.

Na podstawie uzyskanych danych z ośrodków pomocy społecznej wynika, iż pomimo występowania zagrożenia odebraniem dzieci, nie wszystkie gminy zapewniają wsparcie asystenta rodziny. Podobnie kształtuje się sytuacja objęcia rodziców biologicznych innymi formami wsparcia. Zauważyć można dużą ilość dzieci do 9 roku życia, (57 dzieci), które mogą potencjalnie zostać odebrane rodzicom.
Poniższe dane, przedstawia tabela nr 19.

Tabela 19.
Liczba dzieci i rodzin z podziałem na gminy powiatu bytowskiego (wg danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej w październiku 2023 r.)

GMINA/ MIASTO	LICZBA DZIECI W WIEKU OD 0 DO 9 LAT ZAGROŻONYCH ODEBRANIEM	LICZBA DZIECI W WIEKU OD 9 DO 18LAT ZAGROŻONYCH ODEBRANIEM	LICZBA RODZIN ZAGROŻONYCH ODEBRANIEM DZIECI OBJĘTYCH WSPARCIEM ASYSTENA RODZINY	LICZBA RODZIN ZAGROŻONYCH ODEBRANIEM DZIECI OBJĘTYCH INNYMI FORMAMI WSPARCIA
Bytów	9	8	9	25
Miastko	19	6	5	3
Borzytuchom	4	6	0	2
Czarna Dąbrówka	6	3	1	0

Kołczygłowy	3	2	1	1
Lipnica	0	0	0	0
Parchowo	2	0	0	1
Studzienice	5	7	1	1
Trzebielino	4	4	4	0
Tuchomie	5	15	1	1
RAZEM	**57**	**51**	**22**	**34**

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011, ustawodawca nakłada na gminę lub podmiot obowiązek organizacji pracy z rodziną. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- terapii i mediacji,
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia" lub „grupami samopomocowymi",

a także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Formy pracy, prowadzone w poszczególnych gminach na terenie powiatu bytowskiego obrazuje tabela nr 20.

Tabela 20.
Formy pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzone przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego.

Ośrodek Pomocy Społecznej	Formy pracy z rodziną realizowane w gminie, na podstawie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r.									
	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	Terapia i mediacje	Usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi	Usługi specjalistyczne dla rodzin z dziećmi	Pomoc prawna	Grupy wsparcia dla rodzin	Grupy samopomocowe	Rodziny pomocowe	Placówki wsparcia dziennego	Inne
Bytów	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK
Miastko	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE
Borzytuchom	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Czarna Dąbrówka	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Kołczygłowy	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE
Lipnica	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK
Parchowo	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Studzienice	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Trzebielino	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Tuchomie	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne w 2023 r. świadczyło na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu bytowskiego 7 ośrodków pomocy społecznej, natomiast terapie i mediacje zapewniały 2 ośrodki. Z informacji przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, iż terapie i mediacje były prowadzone w ramach mediacji pozasądowej, prowadził jest mediator zawodowy (GOPS Lipnica), natomiast w GOPS w Kołczygłowach prowadzona była terapia ds. uzależnień. Usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi, w 2023 r. zapewniał 1 ośrodek pomocy społecznej (GOPS Studzienice), usługi te obejmowały 10 dni w miesiącu po 2 godziny, łącznie 20 godzin w miesiącu. Kolejną formą pracy z rodziną są usługi specjalistyczne dla rodzin z dziećmi, które realizowane tylko w jednej gminie (GOPS Tuchomie) w ramach logopedii w miejscu zamieszkania- 2h tygodniowo, prowadzone są przez 1 specjalistę, ponadto wsparcia udziela pedagog, również w miejscu zamieszkania 2h tygodniowo.

Pomoc prawna była świadczona w 4 ośrodkach pomocy społecznej (MOPS Bytów, MGOPS Miastko, GOPS Kołczygłowy, GOPS Trzebielino), konsultacje odbywały się w siedzibie MOPS/GOPS, w Miejsko Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urzędzie Gminy, zazwyczaj 1 raz w tygodniu. Porad prawnych udzielał radca prawny. W pozostałych gminach nie zapewniono tego typu pomocy.

Spotkania mające na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji zwane „grupami wsparcia" organizowane były tylko poprzez 2 ośrodki (MOPS Bytów, GOPS Lipnica), spotkania odbywały się co tydzień (w jednej gminie i co 2 tygodnie w kolejnej gminie) po ok. 2 godziny, prowadzone były przez specjalistów (min. psychotraumatolog). Grupy samopomocowe organizowane były dla rodzin wyłącznie przez jeden ośrodek (GOPS Trzebielino). Spotkania odbywały się 2 razy w miesiącu, prowadzone były przez terapeutę uzależnień i odbywały się w GKRPA. W pozostałych ośrodkach nie było tej formy pomocy.

Do zadań gmin w ramach pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji należy również organizowanie wsparcia poprzez działanie: placówek wsparcia dziennego oraz rodzin pomocowych.

W trzech ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w 2023r. (MOPS Bytów, MGOPS Miastko, GOPS Kołczygłowy) rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogły otrzymać wsparcie poprzez działanie placówek wsparcia dziennego. Placówki te czynne były przez 5 dni w tygodniu od godziny 11.00-17.00 (gmina Miastko), natomiast w Gminie Bytów zajęcia prowadzone są

również 5 dni w tygodniu od godziny 15.30-18.30. W gminie Kołczygłowy funkcjonuje świetlica wsparcia dziennego, która działa 3 razy w tygodniu, opiekę sprawuje 1 opiekunka, ta placówka wsparcia dziennego swoje działania realizuje w GOK w Kołczygłowach. Z placówek korzystają dzieci i młodzież pochodzący z rodzin zagrożonych alkoholizmem, patologiami, niewydolnych wychowawczo. W pozostałych ośrodkach nie funkcjonują tego typu placówki.

Żaden ośrodek pomocy społecznej w powiecie bytowskim, nie zapewniał rodzinom wsparcia w postaci rodzin pomocowych.

Tylko w dwóch gminach (Bytów, Lipnica), prowadzone są inne formy wsparcia dla rodzin, są to m.in. 6 tygodniowe warsztaty, które prowadzone są przez pedagoga, zajęcia odbywają się po 2 godziny w tygodniu. Ponadto prowadzone są warsztaty „Bez Klapsa", warsztaty „Mam tę moc", Warsztaty kreatywne dla dzieci (manualne, sportowe i kulinarne), konsultacje psychologiczne z wykorzystaniem metody „Kid's Skills- Dam radę", konsultacje pedagogiczne z elementami terapii pedagogicznej.

Tabela 21.
Formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzone przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego.

Ośrodek Pomocy Społecznej	Formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	
	Placówki wsparcia dziennego	Rodziny pomocowe
Bytów	TAK	NIE
Miastko	TAK	NIE
Borzytuchom	NIE	NIE
Czarna Dąbrówka	NIE	NIE
Kołczygłowy	TAK	NIE
Lipnica	NIE	NIE
Parchowo	NIE	NIE
Studzienice	NIE	NIE
Trzebielino	NIE	NIE
Tuchomie	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej.

W okresie 2021-2023r. największa liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny była w Gminie Miastko (85 rodzin), w Gminie Bytów (48 rodzin), w Gminie Czarna Dąbrówka (21 rodzin) oraz w Gminie Trzebielino (37 rodzin). W dwóch gminach nie był

zatrudniony asystent rodziny (GOPS Borzytuchom, GOPS Lipnica). Podobnie kształtuje się liczba osób korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w lata 2021-2023.W 4 gminach zauważalna jest wysoka liczba osób: gmina Miastko- 371 osób, gmina Bytów- 190 osób, gmina Czarna Dąbrówka- 155 osób, Gmina Kołczygłowy- 129 osób.

Tabela 22.
Liczba rodzin i liczba osób korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2021-2023r.

Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny			Liczba osób korzystających z wsparcia asystenta rodziny		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Bytów	16	17	15	70	66	54
Miastko	27	32	26	119	139	113
Borzytuchom	0	0	0	0	0	0
Czarna Dąbrówka	11	13	7	59	63	33
Kołczygłowy	11	9	8	49	43	37
Lipnica	0	0	0	0	0	0
Parchowo	3	0	0	16	0	0
Studzienice	1	2	2	6	13	13
Trzebielino	11	11	15	49	41	61
Tuchomie	4	3	4	20	10	14
ŁĄCZNIE	**84**	**87**	**77**	**388**	**375**	**325**

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Asystenci byli zatrudniani na umowę o pracę lub na umowę zlecenie. Na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej, z terenu powiatu bytowskiego, zauważyć można, iż najwięcej dzieci przebywających w rodzinach, które były objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2021-2023 było w Gminie Miastko (219 dzieci), w Gminie Bytów (116 dzieci) oraz w Gminie Czarna Dąbrówka (94 dzieci). Natomiast w dwóch gminach (Borzytuchom i Lipnica) nie było dzieci, które przebywały w rodzinach, objętych wsparcie asystenta rodziny.

Ponadto zaznaczyć należy, iż w Gminie Bytów (59 rodzin), w gminie Miastko (11 rodzin) i w gminie Trzebielino (10 rodzin), wsparciem asystenta rodziny było najwięcej rodzin, w których umieszczone były małoletnie dzieci w rodzinach zastępczych.

W pozostałych gminach (Tuchomie i Czarna Dąbrówka) liczba tych rodzin jest niższa i kształtuje się następująco: GOPS Trzebielino- 3 rodziny, GOPS Czarna Dąbrówka- 2 rodziny. W pozostałych gminach, nie ma dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, których rodziny objęte są wsparciem asystenta rodziny.

Tabela 23.

Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w ośrodkach pomocy społecznej oraz liczba rodzin których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej, z terenu powiatu bytowskiego w latach 2021-2023r.

Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny			Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Bytów	44	40	32	23	26	10
Miastko	65	84	70	4	4	3
Borzytuchom	0	0	0	0	0	0
Czarna Dąbrówka	34	39	21	1	0	1
Kołczygłowy	30	25	25	0	0	0
Lipnica	0	0	0	0	0	0
Parchowo	12	0	0	0	0	0
Studzienice	6	13	13	0	0	0
Trzebielino	19	23	37	3	3	4
Tuchomie	12	5	8	0	1	2
ŁĄCZNIE	**222**	**229**	**206**	**31**	**34**	**20**

Tabela 24 przedstawia liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci powróciły pod opiekę rodziny biologicznej. Analizując te dane, zauważa się, iż w porównaniu do roku 2021 (6 dzieci) i 2022 (8 dzieci) nastąpił nieznaczny wzrost liczby dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej. W 2023 r. liczba dzieci utrzymała się na poziomie roku 2022 i wyniosła 8. Zauważyć można również, iż w latach 2021-2023, dzieci z trzech gmin (gmina Bytów, gmina Miastko i gmina Trzebielino) opuściły rodziny zastępcze i powróciły do rodziny biologicznej. Najwięcej dzieci, bo aż 18 powróciło do rodziny biologicznej na terenie gminy Bytów, w gminie Miastko liczba ta wyniosła 3, natomiast w gminie Trzebielino, pod opiekę rodziny biologicznej objętej wsparciem asystenta rodziny, powróciło 1 dziecko.

Tabela 24.

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci powróciły z pieczy zastępczej do rodziny, w ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2021-2023r.

Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci powróciły z pieczy zastępczej do rodziny		
	2021	2022	2023
Bytów	**5**	**7**	**6**
Miastko	**1**	**1**	**1**
Borzytuchom	0	0	0
Czarna Dąbrówka	0	0	0
Kołczygłowy	0	0	0
Lipnica	0	0	0
Parchowo	0	0	0
Studzienice	0	0	0
Trzebielino	0	0	1
Tuchomie	0	0	0
ŁĄCZNIE	**6**	**8**	**8**

Wykres 17.

Graficzne przedstawienie tabeli 24.

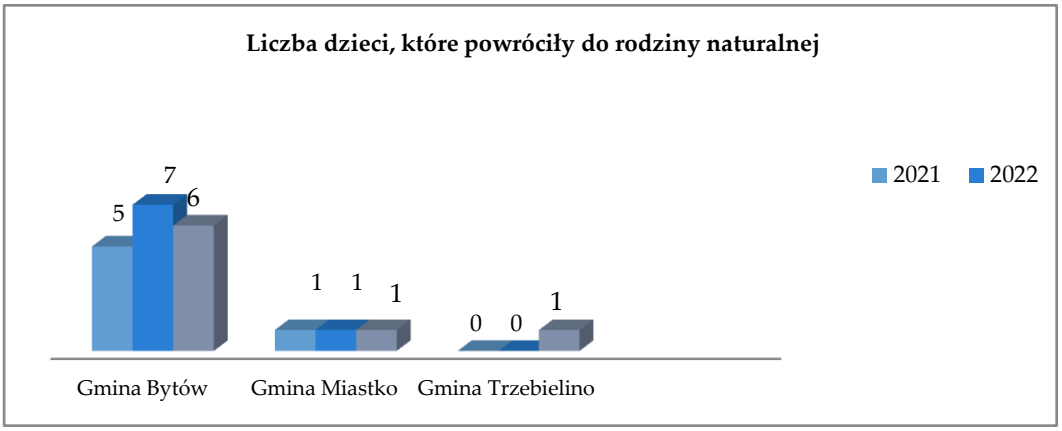

Diagnoza sytuacji opiekuńczej na terenie powiatu wykazała, iż oferowane formy wsparcia dla rodzin zagrożonych odebraniem małoletnich dzieci, mogą pozytywnie wpłynąć na pozostanie małoletnich w środowisku rodziny naturalnej.

Zauważalne jest, iż nieliczne gminy na terenie powiatu bytowskiego, poza wsparciem asystenta rodziny, oferują dodatkowe wsparcie dla rodzin zagrożonych odebraniem małoletnich dzieci. W żadnej gminie nie funkcjonują rodziny pomocowe, natomiast tylko jedna gmina oferuje wsparcie w formie grup samopomocowych. Podobnie kształtują się usługi specjalistyczne dla rodzin z dziećmi i usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi, które świadczy tylko jedna gmina na terenie powiatu bytowskiego.

Znaczącą rolę w celu pozostawienia dzieci w rodzinach biologicznych odgrywają działania ośrodków pomocy społecznej, które powinny być prowadzone intensywnie. Dopiero po wykorzystaniu przez rodzinę wszystkich form pomocy, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., powinna zapaść decyzja o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Tylko dzięki systematycznej współpracy małoletnie dzieci, mają szanse wychowywać się w swoich naturalnych środowiskach rodzinnych.

W przypadku, kiedy dziecko nie będzie mogło przebywać w rodzinie biologicznej istnieje prawdopodobieństwo, że sąd ze względu na jego dobro może postanowić o umieszczeniu go w pieczy zastępczej. W przypadku takim zakłada się w miarę możliwości umieszczenie dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej i ścisłą współpracę na poziomie gminy i powiatu, w celu szybkiego powrotu dziecka do jego środowiska naturalnego.

V. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2024 – 2026

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalając limit rodzin zastępczych zawodowych nie chodzi o ustalenie wszystkich rodzin zastępczych zawodowych w danym roku, ale tylko tych rodzin zastępczych zawodowych, które powstaną na skutek zawarcia umowy z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 ustawy.

Określając niniejszy limit dokonano analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie bytowskim. Zasięgnięto informacji z gmin na temat liczby rodzin zagrożonych odebraniem dzieci. Wzięto pod uwagę przede wszystkim dobro dzieci pozbawionych opieki rodziców własnych, tak aby limit dostosować do potrzeb zapewnienia im profesjonalnej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu.

Tabela 27.
Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie bytowskim na lata 2024– 2026.

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych
2024	3
2025	3
2026	3

VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Podobnie jak w programie na lata 2021-2023, głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 pozostaje dalszy rozwój systemu pieczy zastępczej w powiecie bytowskim z ukierunkowaniem na formy rodzinne.

Cel główny i cele operacyjne, zadania i wskaźniki realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 przedstawiają poniższe tabele.

CEL OPERACYJNY 1. TWORZENIE WARUNKÓW DO POWSTAWANIA NOWYCH RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ (RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE, ZAWODOWE, RODZINNE DOMY DZIECKA) DAJĄCYCH SZANSĘ NA HARMONIJNY ROZWÓJ I PRZYSZŁĄ SAMODZIELNOŚĆ ŻYCIOWĄ WYCHOWANKÓW							
ZADANIE	**WSKAŹNIK REALIZACJI**	**INSTYTUCJE ODPWIEDZIALNE**	**JEDNOSTKA MIARY**	**ZRÓDŁO DANYCH**	**CZĘSTOŚĆ POMIARU**	**WARTOŚĆ BAZOWA ZA 2022**	**WARTOŚĆ DOCELOWA**
1. Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej.	- Liczba przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych, Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	3	4

2. Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.	- Liczba pozyskanych kandydatów na rodziców zastępczych i do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	14	30
	- liczba utworzonych/ przekształconych rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i RDD. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	1	3
3. Prowadzenie wstępnej kwalifikacji oraz organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia RDD i placówek opiekuńczo-	- Liczba osób, które otrzymały pozytywną wstępną kwalifikację do szkolenia; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	14	30

wychowawczych typu rodzinnego.	na koniec 2026r.						
	- liczba przeprowadzonych szkoleń; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	1	3
	- liczba osób, które uzyskały świadectwo ukończenia szkolenia; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	14	30
	- liczba osób, które uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	4	12
4. Zabezpieczenie środków finansowych na tworzenie nowych rodzin	- kwota przyznanych środków na tworzenie nowych form pieczy	Powiat Bytowski	%	Sprawozdanie PCPR	roczna	100	120

zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka	zastępczej Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.						
CEL OPERACYJNY 2. WSPIERANIE ISTNIEJĄCEGO SYSTEMU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, PRZECIWDZIAŁANIE SYTUACJOM KRYZYSOWYM ORAZ WYPALENIU ZAWODOWEMU OPIEKUNÓW ZASTĘPCZYCH							
1. Prowadzenie superwizji dla rodzinnych form opieki zastępczej, z podziałem na superwizję dla rodzin zastępczych spokrewnionych oraz rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka	- Ilość zorganizowanych spotkań, Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	22	30
	- liczba osób korzystających z zajęć superwizyjnych Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	26	45
2. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej	- Ilość zorganizowanych spotkań; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	30

	- liczba osób korzystających z grupy wsparcia. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	30
3. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez pracowników Działu Pieczy Zastępczej i Realizacji Świadczeń Socjalnych.	- Ilość przeprowadzonych szkoleń; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	14	15
	- liczba osób uczestniczących w szkoleniach. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	28	90
4. Udzielanie rodzinom zastępczym i prowadzącym RDD specjalistycznego wsparcia w tym: psychologicznego,	- Liczba rodzin objętych specjalistycznym wsparciem; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	81	90

pedagogicznego, prawnego oraz terapeutycznego.	- liczba zatrudnionych specjalistów. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	4	5
5. Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej, m.in. poprzez organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych	- Ilość i rodzaj zorganizowanych spotkań integracyjnych i okolicznościowych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	3	4
6. Udzielanie pomocy w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych.	- Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, którym udzielono wsparcia; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	6	8

	- liczba porad udzielonych na rzecz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	15	54
7.Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez rodziny pomocowe.	- Liczba rodzin zastępczych i RDD, które skorzystały ze wsparcia rodzin pomocowych; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	2	5
	- liczba rodzin pomocowych; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	4	5
	- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach pomocowych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	19	20

8. Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.	- Liczba rodzin zastępczych i RDD, które skorzystały ze wsparcia osoby do pomocy; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	6	8
	- Liczba przepracowanych godzin przez osoby do pomocy. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	godzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	6 480h	12 000h
9. Zwiększenie liczby i rodzaju specjalistycznych form wsparcia dedykowanych dzieciom o szczególnych potrzebach, w tym: - utworzenie Sali Integracji Sensorycznej	- Liczba przeprowadzonych diagnoz; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	50	60
	- liczba dzieci objętych wsparciem specjalistycznym; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	28	30

	- Liczba spotkań w Sali Integracji Sensorycznej Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	PCPR	godzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	1 800h
10. Organizowanie rodzinom zastępczym i RDD pomocy wolontariuszy.	- Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia wolontariuszy; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	5
	- Liczba wolontariuszy. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	3
11. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez	- Ilość przeprowadzonych szkoleń/warsztatów; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	14	25

pracowników Działu Pieczy Zastępczej i Realizacji Świadczeń Socjalnych.	- Liczba dzieci uczestniczących w szkoleniach/warsztatach. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	25	75
12. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz RDD opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	- Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	etat	Sprawozdanie PCPR	roczna	4	5
	- Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	42	50

13. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.	- Liczba pracowników PCPR pracujących w obszarze pieczy zastępczej biorących udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	10	12
	- Liczba szkoleń/warsztatów/konferencji, w których brali udział pracownicy Działu Pieczy Zastępczej i Realizacji świadczeń Socjalnych; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	16	18
	-Liczba pracowników biorących udział w superwizji. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	7	8
14. Realizacja programów/projektów	- Liczba realizowanych projektów.	Powiat Bytowski	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	3	5

realizowanych na rzecz pieczy zastępczej.	Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.						
15. Organizacja czasu wolnego dla dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej, w tym: w formie zajęć świetlicowych	- Liczba godzin zajęć, Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	godzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	120h
	- Liczba dzieci biorących udział w spotkaniach, Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	20
16. Zabezpieczenie środków finansowych na sukcesywny wzrost wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka oraz świadczeń wypłacanych rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.	- procentowy wskaźnik wzrostu wynagrodzeń oraz wzrostu świadczeń dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	Powiat Bytowski	%	Sprawozdanie PCPR	roczna	100	120

CEL OPERACYJNY 3. UTRZYMANIE OBOWIĄZUJĄCYCH STANDARDÓW W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ ZWIĘKSZENIE LICZBY MIEJSC W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ							
1.Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi.	- Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	Powiat Bytowski	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	14
2. Zapewnienie w funkcjonujących placówkach opiekuńczo-wychowawczych zaspakajania niezbędnych potrzeb.	- Liczba wychowanków umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, którym zapewniono całodobową opiekę i wychowanie. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	27	50
3. Organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów dla wychowanków umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	- Ilość przeprowadzonych szkoleń, kursów, warsztatów; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, NGO	Sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	3	9

	- liczba wychowanków uczestniczących w szkoleniach, kursach, warsztatach. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	PCPR, NGO	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	10	12
4.Integracja wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.	- Liczba oraz rodzaj spotkań integracyjnych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	17	20
5. Zwiększenie liczby i rodzaju specjalistycznych form wsparcia dzieci o szczególnych potrzebach.	- Liczba przeprowadzonych diagnoz; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	24	33
	- liczba wychowanków korzystających ze wsparcia specjalistycznego. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	27	30
CEL OPERACYJNY 4. ZWIĘKSZENIE SZANS DZIECI NA POWRÓT DO ŚRODOWISKA RODZINNEGO							
1.Prowadzenie działań ukierunkowanych na	- Liczba ocen sytuacji dziecka	PCPR, OPS	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	169	500

powrót dziecka do rodziny biologicznej.	Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.						
	- Liczba planów pomocy dziecku skonstruowanych we współpracy z asystentem rodziny; Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR, OPS	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	1	5
	- Liczba rodzin biologicznych objętych wsparciem w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, pomocy prawnej, grup wsparcia i grup samopomocowych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR,OPS	rodzina	Sprawozdanie PCPR	roczna	34	36
2.Umożliwianie i pomoc w kontaktach dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z	- Liczba dzieci, które utrzymują kontakt z rodzinami biologicznymi;	PCPR, OPS	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	72	75

rodzicami biologicznym.	Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.						
	- Liczba dzieci, które są urlopowane do rodziców biologicznych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR,OPS	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	11	15
3. Działania ukierunkowane na uregulowanie sytuacji prawnej wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej.	- Liczba wychowanków posiadających uregulowaną sytuację prawną; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	54	58
	- Liczba złożonych do sądu wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	5	8
4. Wzmocnienie współpracy i wymiana informacji międzyinstytucjonalnej na rzecz dziecka i rodziny.	- Liczba spotkań dotyczących omówienia sytuacji dziecka i rodziny; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	180	180

	- Liczba informacji uzyskanych o rodzinie biologicznej. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	221	225
5 Współpraca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	- Liczba szkoleń dla rodziców biologicznych dzieci przebywających w RZ, Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	3
	- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	6
CEL OPERACYJNY 5. WSPARCIE USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ – POPRAWA ICH SYTUACJI ŻYCIOWEJ I FUNKCJONOWANIA W ŻYCIU SPOŁECZNYM							
1. Pomoc w opracowaniu i modyfikowaniu programów usamodzielnienia oraz wspieranie w ich realizacji.	- Ilość opracowanych i realizowanych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia i ich modyfikacji; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	51	55

	stanu na koniec 2026r						
	- liczba wychowanków, którzy zakończyli proces usamodzielnienia. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	6	15
2. Pomoc osobom usamodzielnianym w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym mieszkanie chronione	- Ilość złożonych wniosków o przydzielenie mieszkania z zasobów gminy; Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	PCPR, JST Powiat Bytowski	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	2	4
	- Ilość miejsc w mieszkaniu chronionym, Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r	PCPR, JST Powiat Bytowski	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	3
	- ilość osób, którym udzielono wsparcia. Wartość docelowa wskaźnika mierzona narastająco wg. stanu na koniec 2026r	PCPR, JST Powiat Bytowski	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	0	5
3. Udzielenie pomocy pieniężnej i rzeczowej na usamodzielnienie,	- Liczba osób, którym udzielono wsparcia finansowego i	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	37	40

kontynuowanie nauki oraz pomocy na zagospodarowanie.	rzeczowego. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.						
4.Nabywanie lub podnoszenie przez usamodzielnianych kwalifikacji zawodowych, kompetencji społecznych i edukacyjnych.	- Liczba wychowanków, którzy uczestniczyli w kursach, szkoleniach, warsztatach mających na celu nabycie lub podniesienie ich kompetencji i wiedzy. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	37	40
5. Zapewnienie osobom usamodzielniającym się poradnictwa specjalistycznego (pomoc prawna, psychologiczna, doradztwo zawodowe).	- Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	osoba	Sprawozdanie PCPR	roczna	4	5
6. Integracja usamodzielniających się wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej.	- Liczba i rodzaj spotkań integracyjnych. Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	1	2
7. Realizacja projektów/programów na rzecz osób usamodzielnianych.	Liczba realizowanych projektów/programów Wartość docelowa wskaźnika mierzona wg. stanu na koniec 2026r.	PCPR	sztuka	Sprawozdanie PCPR	roczna	3	3

Zakłada się osiągnięcie zaplanowanych celów poprzez realizację wszystkich przedstawionych w Programie zadań. W trakcie realizacji Programu możliwe jest napotkanie utrudnień i zagrożeń niezależnych od realizatorów. Wśród największych zagrożeń, mogących mieć negatywny wpływ na realizację działań ujętych w Programie wskazać należy:

1. Zbyt małą ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.
2. Brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków.
3. Brak współpracy ze strony rodziców naturalnych w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.
4. Utrudnianie lub uniemożliwianie przez rodziców biologicznych procesu przysposobienia dziecka.
5. Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka.
6. Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej.
7. Nierealizowanie przez usamodzielniających się wychowanków zastępczych form opieki Indywidualnych Programów Usamodzielniania.

VII. INFRASTRUKTURA POWIATU BYTOWSKIEGO W ZAKRESIE POMOCY RODZINIE

Na terenie Powiatu Bytowskiego wykorzystywane są różnorodne formy wspierające rodzinę i dziecko w różnych aspektach, począwszy od pomocy w środowisku lokalnym świadczonej przez samorządy gminne, organizacje pozarządowe i inne instytucje wspierające rodzinę poprzez formy samopomocy na szczeblu powiatowym, aż do rodzinnej i instytucjonalnej opieki zastępczej, czyli rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo – wychowawczych, realizowanej przez samorząd powiatowy.

Na terenie Powiatu Bytowskiego funkcjonują m.in.:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie;
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie;
3. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastku;
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Parchowie;
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Studzienicach;
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie;
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce;
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu;
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołczygłowach;
10. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnicy;
11. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchomiu;
12. Fundacja „Rademenes”;
13. Stowarzyszenie „Błękitna Wróżka”;
14. Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie;
15. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Bytowie i Miastku;
16. Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Bytowie i Tursku;
17. Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu bytowskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,
- z budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków poniesionych na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu bytowskiego,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- pozyskane z programów, głównie z Regionalnego Programu Operacyjnego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- pozyskane z programów z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

IX. ODBIORCY PROGRAMU

Program skierowany jest bezpośrednio do osób i rodzin, w tym w szczególności do:
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych lub rodzinnych domów dziecka,
- rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnienia,
- rodzin pomocowych, sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- kierownictwa i kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie.

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem niniejszego Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie przy współpracy:

1. Starostwa Powiatowego w Bytowie;
2. Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Bytowskiego;
3. Sądu w Bytowie, Miastku i Lęborku;
4. Rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. Placówek opiekuńczo – wychowawczych;
6. Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Bytowie i Miastku;
7. Komendy Powiatowej Policji;
8. Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego w Gdańsku;
9. Służby zdrowia;
10. Stowarzyszenia „Błękitna Wróżka”;
11. Placówek oświatowych.

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie jako koordynator Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 w Powiecie Bytowskim zobligowane jest do prowadzenia monitoringu jego realizacji.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie poddawany systematycznej ocenie pod kątem stopnia wdrażania poszczególnych celów i zadań na podstawie analizy wskaźników ich realizacji oraz w zakresie skuteczności, efektywności i trafności tych celów, ich zadań poprzez ocenę zgodności zakładanych i osiąganych rezultatów.

Ewaluacja i monitoring prowadzony będzie w formie sprawozdania z realizacji Programu, które stanowić będzie integralną część w sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie i efektów pracy Centrum wraz z wykazem potrzeb w zakresie pomocy społecznej i zestawieniem potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, które jest corocznie przedkładane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu.

Ponadto sporządzane są sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a następnie przekazywane właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego CAS.

Program ma charakter otwarty i może podlegać ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

Analiza ilościowa i jakościowa powyższych wskaźników umożliwi po zakończeniu okresu realizacji Programu przyjętego na lata 2024 - 2026, dokonanie analizy porównawczej efektów działań podjętych w kolejnych etapach sprawozdawczości, co stanowić będzie podstawę do dokonania oceny efektywności i stopnia realizacji przyjętych celów.

XII. ZAKOŃCZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej jest przewidziany do realizacji na lata 2024 – 2026 i stanowi kompleksowy system wspierania rodzin. Niniejszy dokument pozwala zaplanować działania w zakresie profilaktyki opieki nad rodziną i dzieckiem oraz działania umożliwiające rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej. Program ten ma istotne znaczenie dla zapewnienia specjalistycznego wsparcia dzieciom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Niniejszy Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się problemów, potrzeb i możliwości finansowych Powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Zadania i działania zawarte w niniejszym dokumencie mogą być korygowane w przypadku wystąpienia takiej konieczności.

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez
Wojciech Kwaśniewski
Data: 2024.01.12 11:28:25 CET